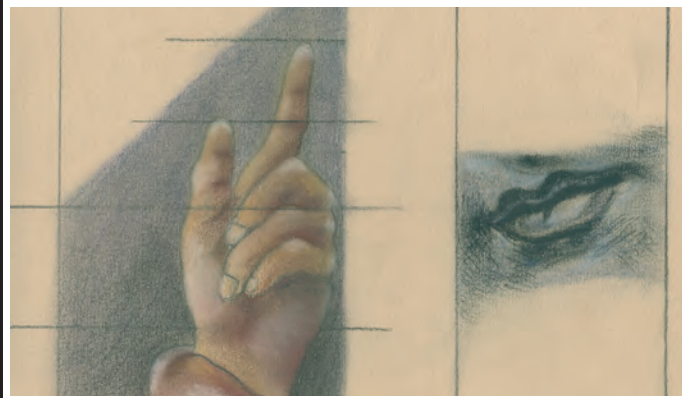

l'ullal 11

tercera època

revista del cpfpa
francesc bosch i morata
xàtiva
juny 2010

participació de l'escola

Excursió al Saler y a la "Llum de les Imatges".

Amparo Fenollar Gil

Barcelona

Andrea Giménez Pascual

Vida de la Escuela de Adultos.

Andrea Giménez Pascual

El ioga.

Andreu Ollas

Revolución.

Jesús Álvaro Sanz García

Excursión a Chinchilla y a Higueruelas.

Ángeles Calero

"Crisis".

José Borrás

Salvame de este circo.

José Úbeda

La Amistad

Desirée Company

Els pins de la Solana de Barxeta

Rosario Cuquerella

Carbonell

Mis hijas.

Emilio J. Soler Amorós

Reflexiones.

Francisco Sanchis Beneyto

Las amigas de clase.

Gisela Vera Erazo

Endevinalles.

Tere Ibáñez

Entrevista a Fina

González Cerdá

El día de Sant Antoni a

Vallada.

Mónica Giner Garrido

Lo que la historia no es.

Jose Gracia

Poesía.

José Nadal

La caja de navidad.

Nicole Carrié

Mi hermano.

Josefa Chuliá Morat

Tanto coche.

Julia Navarro

La tela de araña

Vicent Vila Perucho

Exposición de la "Llum de les Imatges".

Leonor Pérez Biosca

El aullido del lobo.

Lola Perales Bosca

Relato de

una alumna mayorcita.

M. Martínez

La gavina.

M. Nieves Plà Vila

Redacción de la excursión.

Mª Carmen Vidal

Nuevo ciclo vital.

Marina Cerdá

Mis pascuas.

Miguel Ribera

Anacil

El conte de la iaia.

Mª Nieves Plà Vila

Pastís de xocolate.

Tere Ibáñez

Fideuà

valenciana.

Pilar Soler

Pebre farcit d'arròs.

Pilar Pla

Els gelats.

Rosa Pardo

Receta de arnadí.

Comida típica de

Semana

Santa.

Salva

González

Gracia

Primavera.

Nieves Sánchez

A ma mare.

Zoraida

Poesia: para tí, mamá.

Beatriz Ana Suárez

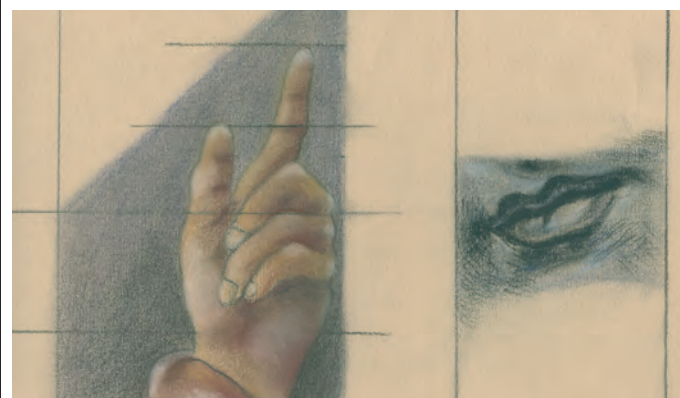
Hernández

Una aventura al Castell

Salvador Boix

Recuerdos.

Tere Jordá Sabater

editorial

Pedra a pedra fem bardissa per obrir l'escola i l'educació a un horitzó d'esperança i, entre les pedres, fila prima i humil la tasca quotidiana de les i dels que volem exercir la nostra vocació educadora i canviar poca cosa per a què tot canvie; dia a dia verifiquem el futur educatiu, sociocultural, cívic, democràtic, plural... que estem construint, juntes i junts, amb les mans obertes i la mirada fixada als rostres de les persones que ens acompanyen; pas a pas caminem entre el dens bosc de la vida, fent real allò possible, amb els esforços de les persones joves i adultes, singulars i comuns, que somniem amb una educació millor, digna, lliure... i que, sobretot, replantegen respostes als desigs, als interessos i a les necessitats de les dones i dels homes xativins, i de les comarques del voltant; i, allò possible és sempre un obrir sendes tot recollint les empremtes i els fruits

taller de premsa

Coordinació: Paco Benito i Pep Aparicio

Consell de redacció: Paqui Borox, Teresa Vila, José Borrás, Carlos Arenas, Beatriz A. Suárez

Correcció: Paco Benito, Neus Benito, Juan Vicente Jordá, Miguel Bononat, Eva Bastidas i Isabel Aparicio

Fotografies: Taller de Premsa i Rosa Cuquerella

Dibuixos: Vicent Vila, Julia Obré i Beatriz A. Suárez

Disseny i maquetació: Taller de Premsa

Impressió: Matéu impressors, s.l.

de la gent que ja ha passat -aquells elements de la tradició que cal fer viure, potser d'una altra manera- i concebant i creant les variables i vectors nous que realment i actual consisteixen en les novacions que actuen com a pròtesi creatives en els processos d'aprenentatge i que, a més a més, propicien l'aprenentatge tot generant un procés de capacitació intensa i qualitativa i d'assumpció de la llibertat i l'autonomia com part inherent de l'exercici diari de ciutadania que hem d'assumir i, sobretot, amb el reconeixement de l'altra persona com a legítim altre, en la seua diferència i amb capacitat de dir la seua paraula. Cendra a cendra recollim l'esperit de llibertat que fa viable una educació inclusiva, centrada en les persones joves i adultes, que beneficia a les dones i als homes estudiants i, sobretot, que enalteix la condició humana lluny d'academicismes inerts que ens preparen per a con-viure i 'treballar juntes i junts per a dur endavant la pràctica de l'aprenentatge permanent' en la societat de la informació; i sincerament i amorosa l'adobem i lentament, tal vegada, la fem créixer.

escola oberta

El coneixement des de la pràctica i una proposta de mètode de sistematització d'experiències (II part)

Maria Mercedes Barnechea García
Maria de la Luz Morgan Tinado

Excursión al Saler y a la “Llum de les Imatges”.

Amparo Fenollar Gil. Alfa 2

Hace un par de meses, cuya fecha no recuerdo, fuimos de excursión a Valencia a la Albufera. Cuando terminamos de verlo nos fuimos al Saler a comer y a las cuatro nos fuimos a ver La Llum de les Imatges. Aquello me impresionó mucho, pues con palabras no se puede explicar. Había que verlo, era impresionante, precioso, no sabías a dónde mirar, cuál lugar de los que vimos era más bonito. Así que lo pasamos muy bien, para volver a repetirlo.

Barcelona

Andrea Giménez Pascual. GES 1 matí

Estos días de Pascua he ido a Barcelona, a ver la Sagrada Familia de Gaudí, el Zoo de animales, un parque grande que se ve toda Barcelona con varias fuentes y plantas. Había un sitio que parecía la Alameda, había mucha gente cogiéndose los bolsos para que no les roben nada y otros estaban disfrazados de mimo para conseguir dinero, y cerca estaba el mercado bien ordenado para los clientes.

El hotel era de cuatro estrellas, era muy grande, y los trabajadores atendían muy bien a la gente. El *buffet*, que era el desayuno, lo tenías que coger tú. Toda la gente de allí cogían el metro, el autobús, el coche, etc. pero lo que más me gustaba es el metro, porque nos llevaba a su destino.

Lo curioso fue comer los espaguetis con un tenedor y una cuchara, enrollé y a la boca. Fue mi primera vez que lo hice de verdad en un restaurante italiano. Fue una experiencia muy buena, y aprendí muchas cosas de Barcelona. Estaría contando toda la tarde, pero no puedo por tener trabajo de clase.

Un abrazo de Andrea

Vida de la Escuela de Adultos.

Andrea Giménez Pascual. Ges 1 matí

Todos los días de mi vida es como ahora estoy, contenta con mi trabajo de estudiante, sobre todo puedo decir que confío más en mí, con ganas de aprender y mejorar en toda y en cada una de las asignaturas. Me lo he pasado muy bien con mis compañeros, son muy buenas personas, pero no valoran lo que tienen a su alrededor, yo sí.

También dar las gracias a todos los profesores que trabajáis todos los días por nosotros para mejorar nuestra vida como personas y encontrar un buen trabajo para mi futuro.

A toda la gente, que luche por sus sueños, y sed felices con la gente que os quiera de verdad. Y seguid estudiando que llegaréis muy lejos en vuestra vida, como yo.

Un abrazo.

El ioga.

Andreu Olías. Base

Aquesta disciplina mil·lenària va ser introduïda al segle XIX. Fins ara s'han fet moltes investigacions mèdiques i científiques, aleshores, s'ha descobert que són un equilibri per al físic, la ment i l'emocional. El ioga es compon de diferents pràctiques i exercicis, també la respiració (pranayanas), són tècniques de control que ens permeten en el dia a dia fer-li front de manera més relaxada. A més a més la meditació ens porta a un autoconeixement personal per a una relació més correcta i plena en la pròpia vida interior.

Revolución.

Jesús Álvaro Sanz García. GES 1 matí

Me gustaría que leyeras un fragmento de una canción de rap. Este fragmento de letra está extraído de una canción llamada:

Revolución

Más que nada me gustaría que lo leyerais porque mucha gente se cree que los raperos son unos "gamberros", porque en la televisión solo nos muestran los actos vandálicos que realizan bandas latino-americanas que vienen de países donde el hip hop está desde hace mucho más tiempo, pero el hip hop viene de los ghettos donde siempre hay muchos problemas. Por ese motivo a los raperos se les tacha de problemáticos, pero realmente lo que los raperos intentan es mostrar la realidad del mundo en sus canciones.

"Si tus padres creen que el hip hop es delincuencia / vamos a hacer que por una vez, salgan de la ignorancia / no es violencia gratuita, es el precio de una política hipócrita, / que incita a cargar mis armas / la libertad de expresión vale más que mil vanas palabras / traemos un arsenal de ritmos para el combate final, / total. Nos culparan de todos modos, / ustedes sigan corrompiendo la sociedad.

La libertad no es una estatua, es toda tuya, actúa / haz que sienta tu aliento en su nuca / la gente usa el papel para secarse las lágrimas / yo para mojarme y decir lo que pienso en cada página / mi mano dice que la justicia no existe / que es una invención de los ricos para que los errores no les salpiquen / todo tiene un límite, dime tú, quien admite fallos / mucho ímpetu pero no dimite nadie en años / después lávate las manos y échale la culpa al rap."

Excursión a Chinchilla y a Higuieruelas.

Ángeles Calero. Neo

Hemos hecho un viaje a Chinchilla. Salimos a las ocho y media de la mañana en autobús. Llegamos a Higuieruelas a las 10 horas, desayunamos en el club de jubilados y los hombres nos dijeron que dónde íbamos tantas mujeres juntas. Después fuimos a ver un aula de la energía eólica y nos dieron una explicación sobre las clases de energía, en total duró una hora. Vimos los molinos e hicimos un generador un grupo de cinco personas.

A la una salimos hacia Chinchilla, llegamos a las dos de la tarde al restaurante Emporium. Nos sirvieron la comida muy buena, con gazpacho manchego, carne o pescado. Después fuimos a visitar unos palacios por fuera y una cueva típica del pueblo. Pero no por mucho tiempo por el aire y el frío que hacía. A las siete cogimos el autobús y a las ocho de la tarde llegamos a Xàtiva. Después de un día completo de actividades y de frío el viaje salió muy bien.

“Crisis”.

José Borrás. GES 1 matí

Hola, me llamo José, y soy uno de los más de cuatro millones de parados que hay en estos momentos en España debido a esta crisis.

En estos momentos todos los trabajadores y trabajadoras, debido a esta crisis, están viendo cómo los empresarios quieren aprovecharse de la crisis para quitar derechos sociales adquiridos, por la lucha que tuvieron nuestros padres y abuelos para tener lo que tenemos. No tienen por qué pagar la crisis los trabajadores y trabajadoras, ya que han sido los capitalistas los que han creado esto, mientras ellos se han estado llenando el bolsillo, los trabajadores hemos hecho lo que debíamos, trabajar. Ahora, lo más fácil para ellos ha sido no pagar al trabajador porque es lo “más fácil” y luego despedirlos, como por ejemplo el presidente de la patronal, Sr. Díaz Ferrán, que está más de 9 meses sin pagar a sus empleados y no le pasa nada ni a él ni a los empresarios, que son como él. Es una vergüenza que estén familias sin cobrar y que tengan que pagar la hipoteca, la luz y todo igual que si cobraran, si no a los pobres de ellos, los trabajadores, sí les embargan. No hay derecho a que por las leyes, estos señores que se dicen llamar “empresarios” tengan, gracias a sus abogados, asesores, etc. todas las formas legales para poder hacer y deshacer a su antojo, no pagar a nadie con el perjuicio que ello conlleva a las familias que caen a las órdenes de empresarios como estos y salgan indemnes de ello, no hay derecho. Deberían cambiar alguna ley para que esto no sucediera, encima ellos quieren cambiar derechos del trabajador para que el despido sea más barato.

Sé por experiencia que ellos cuando quieren preparan Expedientes de Regulación de Empleo, y si les sale bien no pagan nada, lo paga el FOGASA, que es el fondo de garantía salarial, fondo de las cotizaciones sociales creadas para esto, luego, al trabajador le pagan su despido de un fondo social creado para si las empresas se declaran insolventes y no pueden pagar. Lo tienen bien pensado, realmente lo pagamos todos.

Desgraciadamente yo he pasado por lo que están pasando los trabajadores del Sr. Ferrán, y hasta que viene el juicio y todo se pasa fatal, por eso digo que deberían cambiar alguna ley para que esto no sucediera, ya que el trabajador al no cobrar queda totalmente desprotegido ante sus deudas, con el desamparo total si no tiene familiares que le ayuden, es de vergüenza que pase esto en un país Europeo como es España.

Creo que siempre ha sido y será, si no cambiamos algo, que el más pobre es el que paga los “platos rotos”.

Sálvame de este circo.

José Úbeda. GES 1 matí

Gran Hermano, Sálvame, DEC, Mujeres y Hombres y Viceversa, El Diario de Patricia... estos son algunos de los programas que llenan las parrillas televisivas diariamente. Los ingredientes no son nada caros ni difíciles de encontrar. Para empezar, necesitamos buena variedad de frikis (dícese de aquel personajillo extravagante y estrafalario que sufre irreversiblemente idiotez), a continuación, añadiremos buena dosis de explicaciones simplistas que mezclaremos con demagogia barata, pocas neuronas y algún que otro chirrido parecido al canto de una urraca. Todo esto lo dejaremos macerar con un toque de dolor ajeno, vulgaridad, obscenidad y mucho picante. Finalmente, esperaremos unos minutos hasta que la masa adquiera una larga y espesa capa de morbo.

Y... ¡tachán! Ya tenemos la materia prima que utilizan diariamente la mayoría de cadenas de televisión. Una parrilla televisiva que obtiene beneficios inmediatos sin tener en cuenta las necesidades del espectador. Pero, ¿dónde han ido a parar las grandes premisas de la televisión, es decir, el informar, el entretener y el educar? Lejos de estos tres objetivos se divisa un circo mediático en el que famosetes, ex-GH, macarras de moral, hasta incluso, brujas y marcianos se prostituyen sin pudor alguno ante las cámaras por un minuto de gloria de la pequeña pantalla. Y lo peor es que la gente se siente atraída por ellos, cayendo en la mediocridad que los rodea.

Paradójicamente, esta nueva forma de entender la televisión cobra más adeptos día tras día y parece impredecible con qué nos va a sorprender mañana. Poco parece importarles a Vasile o a Carlotti los programas que emiten sus televisiones mientras estos sigan dando beneficios. Sin embargo, es nuestra responsabilidad velar por la buena salud de los medios de comunicación.

La Amistad

Desirée Company. GES 1 C

Éramos un par de amigos, íbamos al colegio, quedábamos siempre para ir al parque. Todo era perfecto pero cuando llegó la hora de pasar al instituto la verdad que todo cambió. Ahí dejaron de estudiar, empezaron a contestar a todo el mundo, a algunas clases ni acudían. Yo no entendía, exactamente qué pasaba ni como habían cambiado tanto, ya no íbamos tanto juntos. Lo único que sé es que esa mañana le pedí permiso al profesor, si me dejaba ir al baño, me dijo que sí cuando llegué al baño en uno de los baños estaba una puerta abierta y vi una chica arrodillada encima de la tapa del wáter, cuando me acerqué supe que era mi amiga. Lo más fuerte viene ahora, con tan solo 12 años se estaba drogando y se me vino el mundo abajo, le pregunté qué hacía, pero ella me dijo que estaba vomitando. Cuando yo perfectamente sabía que era mentira. Intenté ayudarla varias veces pero no quería hablar del tema hasta que un día me dijo que si quería probar, que era muy divertido, yo me negué y me dijo que si no lo hacía dejaba de venir conmigo.

Yo le dije que bien. Le aconsejé, le dije que no iba por buen camino. Al final nos separamos, ella se fue con un par de chicos más mayores que ella unos 16 años tendrían, yo por mí lado. Me quedé sola, pero al pasar de curso hice muchas amistades. Hoy por hoy soy abogada me lo curre bastante. De mi amiga lo único que sé es que sus padres la internaron en un centro, que poco a poco esta saliendo y que me alegro por ella. Me envió una carta diciéndome que se arrepentía, de todo lo que había hecho y que se acordaba mucho de mí. Y que le perdonara por cómo me trato. Y le dije que no tenía que perdonarle nada que al fin y al cabo era mi amiga y que me alegro mucho de que esté curada y que volvamos a estar juntas.

Els pins de la Solana de Barxeta

Rosario Cuquerella Carbonell. Valencià Superior. Nit

Hi ha un lloc molt bonic a la comarca de la Costera.

Molt bonic, de veritat!

El camí que condueix fins allí, es fa suau al caminar. L'ombra m'acompanya durant tot el trajecte, encara que en alguns moments, el sol de gener em toca la pell com una carícia d'enamorat.

L'aroma de la pebrella, al tocar-la, m'encisa i em porta records de la meua infantesa, de quan el meu avi preparava les olives verdes en salmorra. La flor de la centàurea ompli d'espurnes rosa els meus ulls, que entusiasmat, no es cansen de mirar per tot arreu.

Sec en una penya i deixe que les pedres em conten històries de la mar. Passe la mà per damunt del dibuix d'una closca d'animal marí i imagine l'aigua salada besant aquestes penyes.

Ací, el silenci sols es trenca pel cant dels pardalets, que de vegades en solitari, de vegades en bandades, revoltegen d'arbre a arbre.

A la meua dreta el barranc, sinuós i no massa ample, amb una vegetació exuberant, no em deixa veure allò que hi ha a l'altre costat, però com són tantes les vegades que he passat per ací, se ben bé on hi és cada pi, cada pedra i cada broseta.

Respire el perfum del pins i em sent l'ama de la Solana. Quan estic ací, estic a ma casa i eixa sensació em fa desitjar que s'ature el temps. Quin plaer tan gran poder gaudir de la magnífica vista que m'ofereix aquest paratge!.

De sobte un dia, passejant ben avançat el matí, quina sorpresa!. Ja no es senten piular els pardalets. El seu cantar s'ha tapat pel soroll ensordidor d'unes màquines terribles. Però, què fan ací aquestos invasors abillats amb aquestos aparells?.

Romanc quieta, muda, amb la mirada atenta, i veig que estan alliberant el paratge dels pins morts o d'aquells que han emmalaltit, per evitar focus d'incendis o de propagació de malalties.

La tristesa de presenciar aquest acte, ràpidament dóna pas a l'esperança de veure-li la cara llavada a la Solana.

Després de molts dies de feina amb fred i calor, pluja i vent, la Solana queda engalanada i mostra les seues millors joies: margallons, llentiscles, timó, romer, pebrella, rabet de gat ... que han sigut sàviament aclarits i llueixen amb tot el seu esplendor. Ni els jardins de cap rei posseeixen tanta bellesa!.

Al camí hi ha una catifa de borumballa, provinent de les branques triturades, que dóna la benvinguda a tots aquells aficionats a caminar pel terme.

Aquesta imatge tan preciosa de la Solana, em perdurarà per sempre a la retina i les meues mans no deixaran mai de sentir el tacte de les tiges dels pins. Dels pins de la Solana de Barxeta.

*1r Premi, Secció Formació de Persones Adultes.
Premi Sambori 2010. La Costera*

Mis hijas.

Emilio J. Soler Amorós. GES 1 C

Pues como no podía ser de otra manera, otra vez, podría contar muchas cosas mi vida.

No corta, pero tampoco excesivamente larga. He tenido muchas vivencias especiales para mí.

Nacer, crecer, vivir, etc. Pero para mí unas de las experiencias mas especiales de mi vida ha sido el nacimiento de mis hijas. Nunca pensé que algo tan pequeño, pudiera ser o significar algo tan grande.

De las dos, solo he tenido la suerte de ver nacer a la pequeña (la mayor vino al mundo en un parto complicado). Por eso las sensaciones fueron distintas. Eso sí, con las dos tuve miedos. Con la primera, al ser un parto fórceps, con la segunda porque se la llevaron a inspeccionarla después de un problema en el parto. El caso es que gracias a dios están todas bien, mi mujer y mis hijas. Aunque supongo que para ella no debió de ser una experiencia bonita (el momento del parto).

En los dos embarazos siempre supimos lo que eran (sexo), pero hasta que nacieron siempre pensábamos como serían, si estarían bien. Cuando vi a mi primera hija (y con la segunda también) me emocioné muchísimo, aunque no sabía qué hacer, cómo cogerla, cómo tocarla (por lo menos a la segunda ya sabía cómo cogerla). No sabía lo que sentir por ella. No es algo que puedas ir queriendo poco a poco (ahora que no me las toquen).

No sabía lo que sentía por ella, pero me gustaba. Era algo mío. Con mi sangre, con mis genes.

Desde entonces, con ellas cada día es nuevo. No dejan de sorprenderme. Es una sensación que no se puede describir. Hay que vivirlo para saberlo. Por malo que haya sido el día, ellas lo curan todo. Aunque siempre tendré la duda de si todo lo que hago por ellas estará bien o estará mal.

Sea como sea, siempre trataré de hacer lo mejor para ellas. Una vez su pequeña mano se aferra a tu pulgar te tienen atrapado para siempre.

Reflexiones.

Francisco Sanchis Beneyto. Alfa 1

Yo aquí aprendiendo y dentro de poco me voy de viaje.
El que huye de la muerte es de baldes.
Ahora, tampoco no hay que tirarse, ya vendrá por sí poco a poco.

Siempre es bueno hablar, por necia que sea la cosa siempre se aprende algo.

Las amigas de clase.

Gisela Vera Erazo. GES 1 matí

Escribo estas líneas de esta hoja para decirlas y comentarles los buenos compañeros que hay en clase. Son buenos chicos, aunque un poco inquietos cuando estamos dando clase: pero no todos. El grupo de amigas que tengo son tres: Andrea, Jessy y Patri, con ellas son con las que mejor me llevo, por lo cual son mis mejores amigas. Especialmente ahora con la que mejor me llevo es con Andrea, ya que nos ayudamos mutuamente en todo lo que necesitamos, tanto dentro como fuera de clase. Mientras, fuera del colegio (de adultos), también tengo buenos y buenas amigas, son muy simpáticos y es muy agradable estar con ellos cuando nos reunimos, aunque son muy pocas veces las que nos juntamos, para estar un buen rato hablando o para salir por ahí a dar una vuelta.

Eso es lo que les puedo contar, espero que les guste y les interese.

GRACIAS

Endevinalles.

Tere Ibáñez. Base

Bote, baixé, vaig i vinc
bote i córrer sense parar
tothom qui m'estima em pega
i el qui em pega es qui es fa mal.
Què és?

No es pebre, però cou;
té barba i no es home.
Què és?

Cap fuster la fet tan ben feta
un arca tan petiteta.
Què és?

Tinc cap, tinc ull i tinc cos
i no soc de carn i os.
Què és?

Ma mare es tartamuda,
mon pare cantaor;
vesteix blanc per fora
i tinc sang groga al cor
Què és?

Sempre veureu que va i ve
però no es mou mai d'on és
Què és?

(Pilota, all, una nou, la agulla, un ou, la porta)

Entrevista a Fina González Cerdá

NASCUDA AL GENOVÉS I ADOPTIVA DE XÀTIVA. MARE D'UN XIC I UNA XIQUETA I A MÉS A MÉS DONA DE PEPE BOTIFARRA.

GRÀCIES A MARES I DONES COM FINA MOLTS MARITS PODEN DEDICAR-SE A LES SEUES AFICIONS O ACTIVITATS.

1.- Fina, quants anys tenies quan vas conèixer a Pepe Gimeno Botifarra?

Dèneu anys

2.- Quan vas conèixer a Pepe ja cantava?

Si

3.- On i quan els vas conèixer?

En el Genovés un dia que va vindre a cantar Albaes

4.- El ser dona d'un cantant et suposa passar moltes hores de soledat?

Sí, la veritat que sí

5.-Et recompensa el sacrifici?

A nivell econòmic és molt poc, però a nivell personal molt, perquè a ell li encanta cantar i jo disfrute amb ell veient-lo.

6.- Fina una pregunta cursi. Estàs molt enamorada del teu moreno?

Sí molt.

7.- Et suposa algun trauma que molta gent no et conega pel teu nom sinó per la dona de Pepe Botifarra.

No.... no gens, clar que no

8.- Esperaves que Pepe aplegara on ha aplegat vinguen com has viscut els seus començaments?

No de veritat que no....Jo ara mirant cap arrere pense que s'ho mereix aplegar on ha aplegat, però com la seua dona que sóc no sé si sóc objectiva.

9.- Fina, eres conscient que una part de l'èxit de Pepe és també teua?

No, és tot d'ell.

Ell és el que canta i el que ho fa molt bé .

10.- Fina, es nota que estàs molt orgullosa d'ell

Molt

11.- Et veus recompensada personalment?

Si

12.- Pepe Gimeno és el mateix dalt d'un escenari que quan baixa d'ell?

Si, igual

13.- Com vas viure tú i Pepe el dia que en el saló d'actes de l'escola d'adults, se li va ficar el nom de Pep Gimeno Botifarra?

Va ser molt emocionant

14.- No creus que ara que no paren de donar-li premis molt ben guanyats, ja que està recollint el treball de més de trenta anys, es mereixeria sinó ara, en un futur un carrer amb el seu nom?

Clar que sí, a mi em faria molta il·lusió, imaginat a Pep!, jo crec que això li faria il·lusió a tot el món .

15 Fina, canviant un poquet del tema Pepe i entrant un poquet més en tú, ¿és veritat que estàs molt involucrada amb el poble sahrauí?

Sí, un poc

16.- Un poc? No has recollit en la porta d'un supermercat de Xàtiva arròs i oli per enviar-lo al Sàhara el dia que més fred feia de tot l'hivern? i no em digues que no que et vaig vore jo.

Si van ser dos dies.

17.- També aculls a l'estiu a una xiqueta sahrauí no?

Si

18.- Sempre és la mateixa xiqueta?

No, per ara cada any ha sigut una xiqueta diferent. Normalment els altres acollides sempre tenen els mateixos xiquets, però a mi de moment no.

19.- Continues en contacte amb ells?

Si per telèfon.

20.- Aconselles a la gent a compartir la teua experiència i vivències amb els xiquets i xiquetes sahrauís?

Clar que sí, és una experiència molt bonica.

21.- Fina també t'agrada la pintura i sobretot els pintors xativins com Leña, Ramos, Carmen Mollá, Giner, Francés .. hui has conegut a Mallea que no el coneixies i m'has dit que t'ha agradat molt.

Sí, m'agrada molt la pintura

22.- Fina t'agrada viure a Xàtiva

Sí molt,estic molt a gust, són molts anys vivint a Xàtiva i la gent que conec és molt agradable amb mi

Fina els teus fills, és evident, són els teus tresors, però jo vaig a donar-te els gust, abans d'acabar esta entrevista, a dir-te que tenen el mateix somriure que tens tu.

Esta entrevista està feta a una dona solidària, dolça, agradable, familiar i amb els peus en terra; el seu somriure desprén bondat, et dóna la sensació de tendresa i confort quan estàs al seu costat.

Ha estat un privilegi fer-te aquesta entrevista Fina.

El dia de Sant Antoni a Vallada.

Mónica Giner Garrido. GES 2 matí

Era el dia 17 de gener de 1959. Aquella matinada trista i plomissa de dissabte la plaça de l'Ermita de Sant Sebastià estava inusualment concorreguda. Malgrat el temps incert i desagradable una multitud heterogènia s'apinyava a la placeta empedrada davant l'església deixant a penes lloc per tal que passara el rector i els escolars. Els crits dels xiquets i les converses a alta veu dels majors es barrejaven amb els lladrucs del gossos, els miols dels gats i els crits dels altres animalets movent un aldarull impressionant. Era el dia de Sant Antoni. Allí, a la capella del Crist, tindria lloc el primer acte del Sant del dia, la missa i la benedicció dels animalets.

Lo que la historia no es (2 de mayo de 2008).

Jose Gracia. GES 1 Matí

Habrà que convenir en unas cuantas evidencias, unas pocas certidumbres acerca de lo que es la disciplina històrica, acerca de lo que los historiadores no hacen o no deberían hacer. Serà el mejor modo de mostrar los excesos y la manipulaci3n, el manejo de un pasado para fines actuales, la resignificaci3n de lo pretérito para la política de hoy.

La historia no es nuestro calco; no es ese espejo en el que los contemporàneos nos contemplamos para ver reflejada nuestra efigie. No es un banco de analogías de las que servirnos para confirmar lo actual; no es ese depósito de imágenes ya obvias de las que nos valdríamos para corroborar lo presente. Tampoco es el embri3n que se desarrolla y en el que se materializa lo que ya estaba prefigurado de antemano. Menos aún es el objeto del que hacer arrobo y literatura, una exaltaci3n verbosa que se aprovecha de la ignorancia comùn.

En otros términos, la historia no es un devenir que confirme lo que ya estaba en el origen. No es un relato ordenado y coherente en el que todo encaje para reconocimiento general. En efecto, la historia es conocer, no reconocer... La historia no es un fermento en el que el principio conduzca inexorablemente al fin, siguiendo un ascenso cronol3gico, sumando acontecimientos congruentes. No es memoria monumental que dé significado simb3lico a lo ocurrido. Tampoco es un devenir que pudiéramos racionalizar ulteriormente para confortarnos o para darnos ànimo.

S3lo es posible regresar al pasado de manera metaf3rica, indirecta, vicaria, parcial, tentativa, buscando el significado que los hechos tuvieron para quienes los vivieron. Quienes protagonizaron esos acontecimientos no sabían c3mo iban a andar las cosas; no sabían qué vendría después; no sabían qué hecho o circunstancia serían objeto de rememoraci3n y con qué sentido posterior. La historia se hace con fuentes, con documentos, que son testimonios, versiones; con textos e imágenes, que son productos de su tiempo, productos que tienen su clave interpretativa en el contexto que los alumbr3. Por eso, el historiador ha de mirar con cuidado, con respeto, sin forzar lo dicho o lo imaginado, sin sobreinterpretar lo escrito o pintado, sin hacer literatura, pésima literatura, fantaseando, rellenando y añadiendo

lo que no està, presentando como cierto lo que s3lo es conjetura. ¿Puede conjeturar un historiador? Por supuesto: siempre que avise, siempre que lo diga expresamente. Lo que no puede es pensar hipotéticamente ocultando que lo dicho es mero tanteo, imaginaci3n.

Los hechos hist3ricos son instantes del pasado, de significado no siempre evidente ni general, momentos cuyo sentido varía de acuerdo con lo que los relacionemos, pero esos otros hechos con los que los relacionamos no deben ser aquellos que los protagonistas no podían concebir o no podían ser o no podían hacer. No podemos comparar lo incomparable ni atribuir semillas de democracia a actores hist3ricos que carecían de todo sentido de la Democracia. Como tampoco podemos hablar de Liberalismo o de Naci3n para atribuírselo a amotinados que se levantaban por razones menos egregias, pero quizá más cercanas: un sentimiento de ultraje, una sucesi3n de manipulaciones, unas especies que circulan, unos rumores que encienden, unos hechos que no se toleran.

La historia no es simple suma ni progresi3n; no es trayectoria ascendente ni generalizaci3n de lo minúsculo, esa operaci3n en virtud de la cual se extienden ciertos rasgos para así simbolizar mejor, para así abreviar el esfuerzo intelectual. La historia no es s3lo resultado, ese final cuyos hechos precedentes serán los únicos constatados: exclusivamente aquellos que muestren la consumaci3n. Hay acontecimientos contradictorios, planes alternativos, protagonistas que desaparecieron o procesos que no cuajaron; políticos que quisieron elevarse y que finalmente fracasaron, mandatarios que anhelaron gobernar su partido y que a la postre fueron apartados; ambiciosos que desearon auparse y que vieron fracasar su proyecto presuntamente indiscutible.

Poesía.

José Nadal. Alfa 2

Con cariño, amor y alegría le dedico esta poesía a toda la cofradía:

En Ayelo yo nací,
a Xàtiva bajaré
muchos paseos yo haré
al final de la campaña
méritos lograré;
y en la familia Barona
yo entraré.
Le dedico esta poesía
a la Reina de la Alegría.
Con cariño y amor,
el que te quiere con fervor.

La caja de navidad.

Nicole Carrié. Base

La historia cuenta que hace tiempo, un hombre regañó a su hija de 5 años por desperdiciar todo un rollo de papel de regalo para envolver una caja. La niña a pesar de la regañina, dejó la caja envuelta bajo el árbol de Navidad y a la mañana siguiente, cuando todos estaban abriendo los regalos, se la entregó a su padre diciéndoles: 'Esto es para ti, papi'. Él sintió vergüenza de la reacción del día anterior y emocionado, abrió el regalo. Pero al ver que en el interior de la caja no habrá nada, le dijo en tono molesto a su hija: 'Señorita, cuando se hace regalo siempre tiene que haber algo dentro'. La pequeña, medio llorando, le dijo: 'Pero papi, no está vacía, la llené de besos para ti'. El padre, conmovido, abrazó su hija y le pidió perdón.

Con el tiempo la niña creció y se fue a vivir en España. Su padre cada vez la echaba de menos, metía su mano en la caja y sacaba un beso imaginario. Así se llenaba de amor de su hija.

Esa soy yo

Mi hermano.

Josefa Chuliá Moral. Alfa 1

Mi hermano cuando era joven tenía 20 años. Se marchó con los amigos a la muralla y jugando con sus amigos se tiró de arriba de la muralla abajo porque decía que era Tarzán, lo que no se esperaba él es que se quedara sin conocimiento y hacerse tanto daño. Se quedó 24 horas inconsciente. Sus amigos avisaron al médico y a sus familiares. El médico, al ver que no respondía, dijo que igual no viviría, pero al cabo de unas horas empezó a moverse y desde entonces sus amigos lo llaman Tarzán.

Tanto coche.

Julia Navarro. Base

Que derroche tanto coche, tanto coche a troche y a moche.
Van de casa a la oficina gastando gasolina, van de la oficina a casa
pringados todos de grasa.
En sus asientos bajitos conductores
sentaditos pisan fuerte tienen coche
tiene suerte a celebrar frenan frenan
desesperan
son las luces los que manchan, cuando
andan, cuando no andan,
verde rojo verde rojo miran todos de
rejojo
rojo verde rojo verde el más lento es
el que pierde que derroche que derroche
tanto coche a troche y moche

La tela de araña (2ª PARTE).

Vicent Vila Perucho. Participació Sociocultural

... Mientras el centro resuelva la situación de la Doña, nosotros podríamos retornar el caudal del curso de la clase hasta la llegada del nuevo maestro. Sería una forma de olvidarnos si está viva o muerta y seguro que en caso de despertar se alegraría de nuestra idea.

- Gula, la pelirroja con trenzas, gitanilla de Cádiz con su desparpajo andaluz preguntó: ¿Cómo lo haremos zi nozotros zolo zabemos obedezé ? Yo zé que zoy una analfabeta!, OZU ; apenas ze lee ni escribir ! Anda ; ! Pienzo ; puez ellos tampoco tampoco zaben ni lee ni escribir ! Anda ; como yo pienzo, lo que ziento y lo que hago con mi familia, mis tios, miz primos, miz amigos... pues zi, ella era la Manuscrita, tan analfabeta como yo. Pa que coño dijo: Gula!!!, no mae zeas tan analfabeta.

- Desiderio, tan espontáneo como siempre, le contestó: Gula, olvidate de los entresijos del analfabetismo pues nadie y digo nadie consigue saber leer y escribir todo lo que siente, todo piensa en general todo el mundo mundial. Todos somos inteligentes y analfabetos a la vez.

Recuerda que somos un grupo de alumnos variopinto, cada uno somos de un lugar diferente y apartados de la entrecuillada civilización o ciudadanía.

Así es que continuemos la clase de la forma más natural: la vida misma.

- ¿Y en qué consiste eso? Preguntó Krasimir, el único joven de piel blanca difuminada y cabellos rubios como soles.

- Desiderio sin duda replicó: Pues eligiendo una palabra y que cada uno de vosotros la desarrolle desde su observación y experiencia.

Si el día fué diferente a los otros, casualmente el momento aquel también, ya que Diótima- la única niña griega de cabellos entremezclados de lisos rubios con rizados castaños, exclamó: ¡Ay! He visto una araña. - ¡ya tengo la idea! Contestó Desiderio. Empezaremos a observar la tela de araña. En un rincón, entre el último pupitre y el ángulo de la pared era observada por los dieciséis ojos de los ocho alumnos ávidos de curiosidad.

Cuidadosamente entre Mohamed – el único marroquí de piel achocolatada y Clarisa – la única negra como el azabache de procedencia africana- la colocaron sobre una cartulina y la llevaron al pequeño jardín arrinconado que quedaba entre el gimnasio y la antigua pared del frontón.

Roscón – el único índio con pelo liso y brillante- y Rebeca – la única de ojos verdes saltones centroeuropea-, se dispusieron a señalar ocho puntos en forma circular para sentarse cada uno de ellos y uno más grande central para la cartulina triangular donde estaba la araña en el centro de su tela.

En aquella posición quedaron sentados los ocho niños singulares dialogando con el mismo lenguaje sobre las observaciones que les permitía olvidarse de la pena y emprender un nuevo camino del conocimiento de la enseñanza, desde el aprendizaje por ellos mismos.

Doña Manuscrita resultó ser al día siguiente un cuerpo muerto por un alto grado de tensión. Esta situación resultó ser para los niños un día festivo, el cual aprovecharon para escribir en sus respectivas libretas las notas que habían recopilado de aquella larga y pausada conversación en el jardín.

El día amaneció como otro cualquiera y al llegar a clase los niños se colocaron con su forma habitual ante el pupitre y en vertical, frente a su nuevo educador.

Este perplejo ante aquella posición les invitó a sentarse los cuales reaccionaron como siempre: medio giro a la derecha y culo sobre el asiento, todos a la vez.

... Estamos a mitad de curso niños ¿cómo os gustaría que continuáramos las clases? Dijo el nuevo educador.

Desde el primero hasta el último de la fila, los alumnos fueron entregándole todas las notas escritas del día anterior sobre la tela de araña.

Después de leer todas las notas escritas por aquellos niños del día anterior, el joven educador dijo: a partir de hoy “la enseñanza nos la repartiremos: aprenderemos a enseñar lo aprendido”.

De aquellas notas tan singulares, tan sencillamente escritas por aquellos jóvenes se desprendía todo mi universo de realidades de forma espiral, como una tela de araña. Era el principio de empezar a comprender el por qué aquellos ocho niños estaban allí; unidos por una causa, singulares cada cual, objetivos desde su subjetividad... su esencia la pobreza.

La casualidad comenzaba a tener formas; a través del diálogo entre el educador y los niños se empezaban a abrir un nuevo modelo de aprendizaje, de educación, de formación.

El aprendizaje empezó a surgir cuando en la tela de araña veían como las líneas se cruzaban formando las coordenadas cartesianas... (continuará en una 3ª parte).

Exposición de la “Llum de les Imatges”.

Leonor Pérez Biosca. Alfa 2

Redacción del viaje que hizo la Asociación de la Escuela de Adultos a Valencia a ver la exposición de la Llum de les Imatges. Pasamos una tarde muy emotiva y visitamos nuestra cultura religiosa. Qué arte de pintura, qué lienzos, estilo barroco, y las cúpulas, los laterales, todo en conjunto era digno de admiración. Yo me quedé admirada de ver tanto arte en esos monumentos religiosos y tanta cultura.

Tenemos muchas cosas bonitas en Valencia.

El aullido del lobo.

Lola Perales Boscá. Base

Se dice que un lobo se enamoró de la luna que veía todas las noches en el lago. Una noche quiso cogerla y entró en el agua. Al mover el agua el reflejo de la luna se distorsionó. El lobo salió y entonces se dio cuenta de que la luna estaba en el cielo y que nunca la podría alcanzar, por eso cada noche cuando salía la luna él se ponía a llorar. Los otros lobos al enterarse también lloraban, pero como no tiene lágrimas pues aullaban.

Hoy en día aún aullan cada noche de luna llena recordando el amor imposible de su compañero. “El lobo enamorado de la luna”.

Relato de una alumna mayorcita.

M. Martínez

Voy a describir mi calle que se llama “Las Santas”. Pertenece al casco antiguo de la ciudad de XÀTIVA, y para mí, es de las más bonita. Subes por ella y llegas a la carretera que conduce al castillo. Si vas por ella te encuentras a mano izquierda con una placeta con bancos donde puedas sentarte a descansar, una fuente en la que puedes refrescarte y espacio ancho donde puedes aparcar coches. Sigue subiendo y a mano izquierda también se observa “La ermita de San José” que tiene una puerta trasera por la que entró Jaime I. Desde ella se puede contemplar toda la ciudad e incluso el paisaje de Bixquert. Sigues con la misma ruta y tropezamos de frente con el hotel-restaurante “Mont Sant” en el hay unos almendros que en primavera, cuando están en flor, se convierten en un espacio maravilloso y mágico.

Dejas el “Mont Sant” y a pie del castillo está la Cueva de Nevera, y por fin un poco más adelante llegas a la Cueva de las Palomas “lugar sagrado” Para ir al castillo la gente tiene a su disposición el llamado “trenet”, el cual te informa de toda la historia y lugares que hay desde el ayuntamiento hasta el castillo.

La gavina.

M.Nieves Plà Vila. Anglès 1

La gavina vingué a la platja
juguetona i harmoniosa
corretejava gràcil
entre espumes marineres

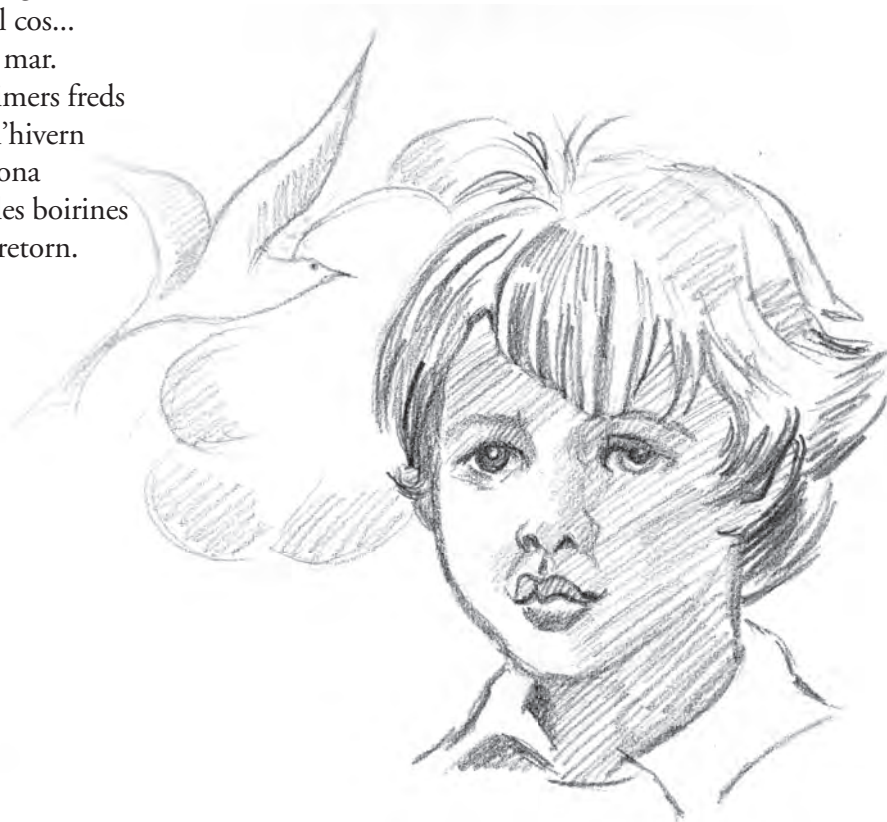
Les ones la contemplaven
mirant alegres la seua vivasa
i unes altres es deien:
Què bonica és la gavina!

La mar s'acostumbrà a ella,
passava la primavera
i rabent arriba l'estiu.
La gavina submergia
el bec, les ales, el cos...
en la tebiesa del mar.
Arribaren els primers freds
i un dia clar de l'hivern
la gavina juguetona
es pergué entre les boirines
en un vol sense retorn.

Les ones rugen amb força,
embravides s'alcen
s'endintren en la sorra
en busca de la gavina.

No es resignen
al seu vaivé quotidià
sense la preciosa gavina
que els alegrava la marinada.

(dedicada a la memòria de Toni)

Redacción de la excursión.

Mª Carmen Vidal. Alfa 2

El día 6 estuvimos en un pueblo de Castilla La Mancha llamado Higuerales. Es un pueblo bastante grande, y desde que pusieron los aerogeneradores ha aumentado la población.

Cuando llegamos al pueblo paramos a almorzar y a continuación nos llevaron al aula de la energía, donde nos esperaba una chica para explicarnos las formas de hacer la luz. La maestra nos explicó la diferencia entre las fuentes de energía renovables y no renovables, cómo es la energía de los aerogeneradores, que también contaminan pero menos porque en el momento que contaminaran más de lo debido, se desmonta todo y en un momento queda el monte igual que antes.

Eso no pasa con la energía derivada de las centrales nucleares, son más contaminantes por las radiaciones y los residuos.

Después nos llevaron a ver el parque donde están todos los aerogeneradores. El aerogenerador es un palo con unas aspas que giran cuando el aire le da de cara y se transforma en energía eólica. Luego nos fuimos a comer. Teníamos de picada Atascaburras, luego de primero gazpacho y de segundo, merluza con almendras.

Después fuimos a dar una vuelta por el pueblo de Chinchilla. Es un pueblo muy escarpado, allí nos esperaba una guía para explicarnos los escudos de cada casa que poseía Felipe III Rey y alcalde de ese pueblo. También nos contó la leyenda del fantasma.

Nuevo ciclo vital.

Marina Cerdá. GES 1 matí

Como parte que somos de la naturaleza experimentamos también sus mismos cambios a lo largo del año, los días lluviosos entristecen. En cambio, el sol nos alegra y anima.

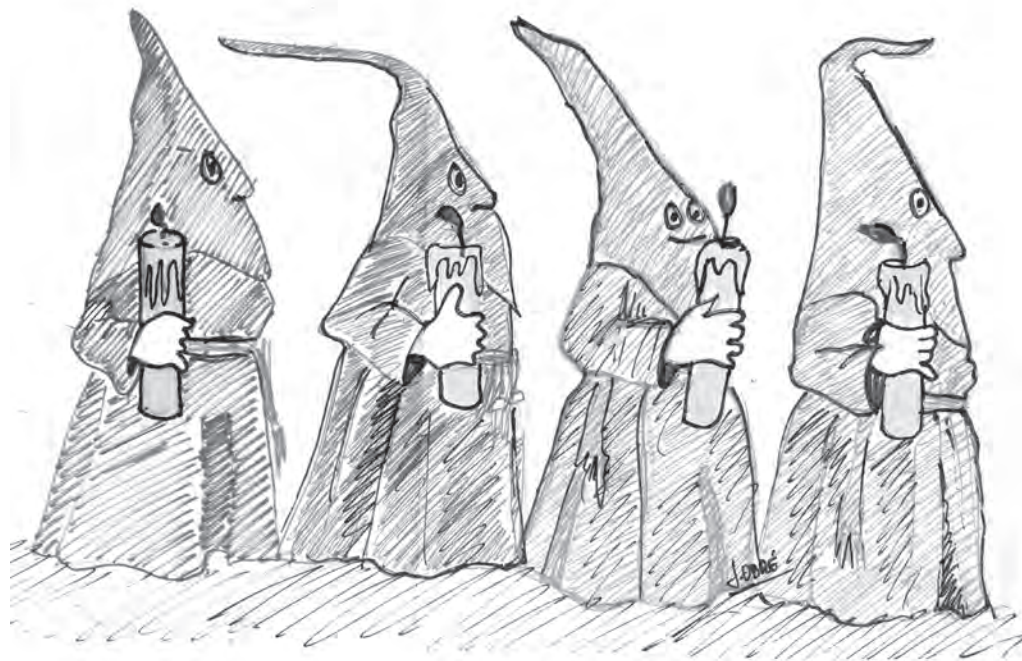
La primavera nos sorprende siempre como un renacer a una nueva etapa. Siempre pienso que es el comienzo, es como esbozar una sonrisa leve regalando valor y esperanza después del largo invierno. La capacidad la tiene la naturaleza para curar cicatrizar y restaurar un nuevo ciclo vital.

El día a día se presenta lleno de tareas familiares, laborales y sociales que llevar a cabo, dependiendo de qué manera las afrontemos y de como dosifiquemos la energía podemos más y mejor llevarlas a cabo ¡ánimo pues! Y feliz primavera.

Mis pascuas.

Miguel Ribera Aracil. GES 1 matí

El primer día de Pascua, nos fuimos a una caseta de un amigo llamado David,” alias Ferrandis”. Quedamos a las 11:30 horas para comprar el arroz necesario para hacer la paella, la carne y la verdura. Compramos para beber tres botellas de coca-cola y dos de fanta de naranja, también cogimos un poco de entremeses para comer, mientras se hacía la paella. Después nos fuimos a pasear por los alrededores para bajar la comida. Y vimos caballos y toros, nos acercamos para poder verlos mejor, luego nos fuimos a jugar un partido de fútbol, pasamos la tarde jugando y más tarde nos comimos la típica mona de Pascua en la que rompemos el huevo a un amigo en la frente para después comerlo. Luego jugamos a cartas a un juego llamado polis y cacos que consiste en: el uno de bastos es el caco y tiene que ir guiñando un ojo a los demás, entonces estos dicen: “estoy muerto” y el diez de oros es el que salva sacando la lengua a los que ha matado el caco; el uno de oros es el poli y tiene que pillar al caco guiñando el ojo. Fue una tarde muy entretenida y nos lo pasamos muy bien. Por la noche nos fuimos a cenar a un bar.

El segundo día de pascua fuimos a comer al “bosquet” que es un embalse muy grande, tiene unas vistas muy bonitas y hay unas mesas para comer. Dentro del embalse podemos ver tortugas, peces, renacuajos y alrededor podemos encontrar distintas especies de árboles. En “el bosquet” había mucha gente por allí, sentados en las mesas jugando a cartas, pescando o saltando a la cuerda. Volvimos a comer la mona por la tarde y después un amigo trajo un juego, “el party”. Cuando llegamos a casa estábamos muy cansados y decidimos cenar en nuestro local y luego no salir por la noche, para así la mañana siguiente levantarnos pronto e irnos de capea todos juntos.

El conte de la iaia.

Mª Nieves Plà Vila. Anglès 1

Això va anar i era... En un poblet vivia una família amb una filla que tenia deu anys. Un dia la mestra del poble va cridar als pares per a dir-los que la xiqueta era llestíssima i que haurien de fer un esforç per enviar-la a estudiar, encara que ella sabia que les dones, més bé, es dedicaven a fer-se l'aixovar i saber les eines de la casa per quan arribara l'home que es desposaria amb elles, però en el cas de la filla era una llàstima que es perdera un talent tan gran. Els pares no van quedar gens contents de les explicacions de la mestra: "Només es faltava que de tant que volguera saber cap home desitjara casar-se amb ella i es quedara per a vestir sant".

Que farien que no farien, van saber d'una curandera que estava en un poble del voltant i que la gent parlava meravelles i allà que van anar amb la xiqueta. La dona que curava de "gràcia" estava asseguda en una cadira i davant hi havia una tauleta amb una gerreta d'aigua miraculosa i uns olis que feia la pròpia curandera. Va preguntar que li passava i després que li ho van contar va tancar els ulls i va posar les mans damunt del cap de la xiqueta: Es un cas extraordinari però hi ha solució.

Diga'ns! Diga'ns!- preguntaren els pares impacients.

Esta xiqueta té dos cervells- contestà la curandera molt cerimoniosa- cal traure-la del vici de llegir i aprendre perquè no sabem si comencen a barallar-se els dos cervells com acabarà la cosa.

Veges si deia jo que tant de llegir i escriure no podia dur res bo- digué la mare-.

I pot viure bé amb els dos cervells o cal dur-la al metge -preguntà el pare.

Com? I per què estic jo? Clar que pot viure bé, fent el que jo he dit i bevent tots els dies dos gots d'aquesta aigua miraculosa, que jo els vendré. Quan s'acabe la botella tornen per més.

Li ficaren, en la caixeta de ferro que tenia la curandera a la porta, una bona almoina i eixiren al carrer. Els pares, convençuts de tot el que els havia dit la curandera, li digueren a la xiqueta que l'escola s'havia acabat i que a partir del dilluns començaria a cuidar del nadó de la veïna, que ja portava temps darrere d'ella per a que passejara al menut.

La xiqueta no va creure res del que va dir la curandera i per la nit quan els pares dormien se n'anà a casa la mestra a veure que podia fer.

La mestra va tranquil·litzar-la, li va dir que allò dels dos cervells no era cert i va prometre ajudar-la. Als pares els donarien l'excusa de que la mestra era major i necessitava algú per ajudar-li en casa a canvi d'un xicotet sou.

Els pares van fer prometre a la mestra que no la portaria a l'escola, i així va ser perquè la xiqueta estudiava en casa de la mestra.

Passà el temps i els pares ja anaven pensant en que a la filla li arribava l'hora de trobar un bon xicot faener i casar-se, però a la filla no posava gens d'atenció. Els pares es cansaren d'insistir.

Un bon dia la xiqueta que s'havia convertit en una preciosa xica i la mestra arribaren de la capital, on solien anar amb freqüència.

Pares ja tinc el que desitjava una cultura i un treball: Sóc llicenciada en Medicina. I vinc al poble per a curar a la gent de debò i no engatusar a ningú en quatre mentires.

Els pares no cabien en sí, ploraven... reien... donaven les gràcies a la mestra. Acudí tot els veïnat i en saber la bona nova feren una festa per a no oblidar. I com en este món tot arriba quan ha d'arribar, passat un temps va trobar la seua tapadoretta i va formar una família. CONTE contat CONTE acabat.

Dedicat als meus nêts Àngela i Quino.

Pastís de xocolate.

Tere Ibáñez. Base

Ingredients:

6 rovells d'ou
6 clares
150g. de sucre
200g. de xocolate negre de cobertura
50g. de mantega
Farina

Per guarnir:

Nata muntada
Cacau en pols

Preparació:

Per començar, barregeu els rovells d'ou amb el sucre en un bol.

Mentrestant, foneu la cobertura de xocolate al bany maria i quan el xocolate s'haja desfet afegiu la mantega i menegeu-ho. Tot seguit munteu les clares que heu tingut a la nevera perquè es munten bé.

A continuació menegeu el xocolate, els rovells, el sucre i les clares muntades. Menegeu-ho i poseu-ho en un motle per al forn. Deixeu-ho coure al forn a 180° durant 30 minuts, després deixeu refredar el pastís, desmotleu-lo i emplateu-lo. I ja per acabar decoreu-lo amb nata muntada i cacau en pols.

20 participació de l'escola

Fideuà valenciana.

Pilar Soler. Valencià Elemental Matí

Ingredients: (5 persones)

500 gr. de fideuà
5 cigales
1 rap xicotet
250 gr. de tomaca
1 ceba
2 dents d'all
1 rameta de julivert
Unes herbes de safrà
1'5 l. de brou de peix
Oli, sal i pebre

Preparació:

En una paella sofregix la ceba picada. Quant comence a rossejar afegix la tomaca en trossets xicotets. Remou contínuament perquè sofregisca bé.

Afegix les cigales, les gambes i el rap trossejat, donant-li la volta perquè en faça bé. Afegix el brou de peix i també una picadeta d'all, julivert i safrà. Quan vaja a bullir afegix els fideus.

Deixa-ho coure uns minuts a foc moderat i remenejant de tant en tant. Servix en la mateixa paella i bon profit!

Pebre farcit d'arròs.

Pilar Pla. València Elemental Matí

Per a quatre persones:

- 4 Pebres roig.
- 4 Tasses d'arròs.
- 1 kg. Tomaques madures.
- ¼ Magre picat.
- 1 Ceba.
- Oli, sal i sucre.

Netegem els pebres, unteu-los d'oli i col·loqueu-los en la plàtera del forn.

Després per al farcit, talleu la ceba a trossos xicotets i ralleu les tomaques. Agafeu una paella, poseu un poc d'oli, quant estiga calent afegiu la ceba, després el magre picat i per últim afegiu la tomaca i el sucre, deixeu-ho bullir uns deu minuts i retireu-ho del foc.

Afegiu el farcit, les quatre tasses d'arròs i mescleu-ho.

Ompliu els pebres i poseu-ho al forn durant una hora, a la mitja hora pegueu-li la volta.

Els gelats.

Rosa Pardo. València elemental matí

Les altes temperatures que acompanyen els mesos de primavera i estiu ens inciten a ingerir aliments o productes lleugers, frescos o freds.

Una alternativa interessant, més del que molts pensen, i fàcilment dirigible. Hui en dia, gràcies a les diverses tècniques d'elaboració i a la seua composició nutritiva, els gelats es poden adaptar a tots els gustos i fins a tot a necessitats especials d'algunes persones i en cas de diabetis, baixos en calories, etc...

Podem considerar definitivament els gelats, no només com una simple laminadura o refresc estiuenc, sinó com unes postres deliciosos i nutritives compatibles amb una dieta equilibrada, tant en la infantesa com en l'etapa adulta. Una bola de gelat es pot combinar amb fruita fresca, un berenar o postres delicioses, saludables i riques en vitamines que poden alegrar el nostre menú.

Receta de arnadí. Comida típica de Semana Santa.

Salva González Gracia. GES 1 matí

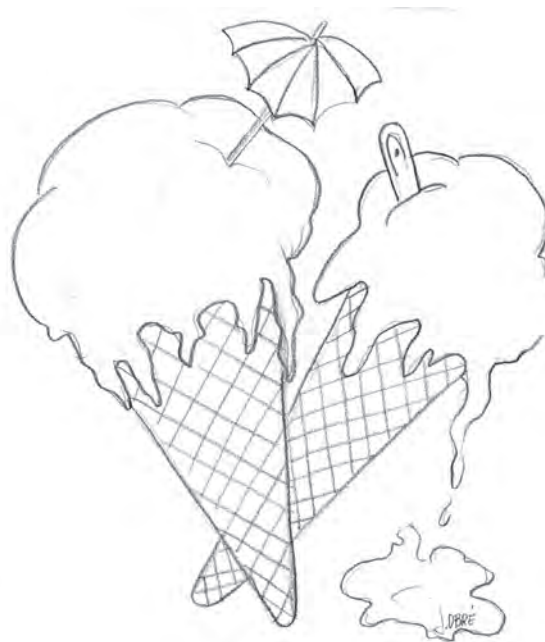
Ingredientes:

- 1 calabaza de unos 3 Kg.,
- 1 kg. de azúcar,
- 375 gr. de harina de almendra,
- 4 huevos,
- 1 limón,
- canela,
- 25 gr. de almendra pelada.

Método:

Se asa la calabaza, se pela y se le quitan las pepitas, dejándola de un día para otro dentro de un saquito de tela blanca o de una escurridera; de esta forma se elimina la mayor cantidad posible de agua. Una vez escurrida y limpia se le añade el azúcar, mezclando ambos ingredientes. Seguidamente se incorpora la harina de almendra y luego la yema de los huevos, bien batidas, así como canela en polvo y la raspadura de un limón. Una vez bien mezclado todo ello, deberá quedar una masa fina, que se deposita en una cazuela de arcilla u otro recipiente que resista el calor, pues el tiempo de cocción es de

una y media a dos horas, con fuego muy lento. Al tiempo de colocar la pasta en el recipiente, se le va dando la forma de pirámide. Se puede adornar de dos maneras distintas: espolvoreando por encima con azúcar, añadiendo medias almendras peladas o con merengue hecho a base de clara a punto de nieve y dos cucharadas de azúcar por clara, añadiendo un poco de azúcar quemado para darle mejor sabor. En el primer caso, se adorna antes de introducir el pastel en el horno. Si es con merengue, se adorna después, volviendo a introducirlo en el horno unos instantes.

Primavera.

Nieves Sánchez. Base

En las mañanas
cálidas del mes de mayo,
cantan los ruiseñores
se alegra el campo

En las mañanas cálidas
del mes de mayo.
Los juncos en el río
se mecen lánguidos.

Y el rocío en las flores,
son como lagrimitas
de ruiseñores.

A ma mare.

Zoraida. Neo

En el dia de la mare
et vinc a felicitar.
Per a dir-te tot el que el vull
Encara que no t'ho sàpia expressar.

Mare com la meua
no n'ha hagut ni haurà.
Es valenta lluitadora i sempre disposta
per ajudar.

La vida t'ha donat molts colps
però tu ho has sabut portar.
Tu eres l'espill en el que jo
me vull mirar.

En esta poesia et vull felicitar.
I et done les gràcies
per l'estima en que m'has criat.

No oblides mare quant et vull.
I en el meu cor tu sempre estaràs.

Poesia: para tí, mamá.

Beatriz Ana Suárez Hernández. GES 1 matí

Naciendo de tu seno, madre,
aquella que me dio la vida,
tanto amor que me demostre
y tan destrozada que me quedé
cuando decidiste marcharte.

Años pasaron y tu huella yace en mi alma
cual rosa con espinas te atraviesa el corazón
como si fuera tu primer desamor casi olvidado
mientras el tiempo transcurre sin tu atención.

¿Es pecado amar tanto a una madre
cuando tanto te ha ayudado?
Cuando en tiempos difíciles
[siempre ha estado.
Mi pensamiento y mi razón contigo
[siempre ha perdurado,
mi alma y mi corazón contigo
[te los has llevado.

Una aventura al Castell

Salvador Boix. GES 1 C

En mi época quinceañera, tuve una experiencia con mis amigos bastante fuerte, que no volvería a repetir, ni lo hice otra vez hasta ahora. En esa edad se sabe que somos bastante rebeldes, como cualquier otro a esa edad. Un día mis amigos y yo decidimos subir al castillo de Xàtiva por la noche. La única manera de entrar era por la Cova Negra, en la que un día ya vimos una cuerda colgando por la pared de la muralla. Intentamos escalar a base de *rappel*. Nadie se atrevía, y al final fui yo quien decidí subir primero.

Subí como pude, cogiéndome de la cuerda con las manos y ayudándome de los pies. Al final subí, y a partir de ahí mis amigos decidieron subir. Yo a cada uno, ayudándoles con la mano para subir del todo.

Al final, una vez dentro, bajamos cuidadosamente hasta llegar al bar o restaurante. De pronto vimos la luz encendida del bar que salía por la ventana y, al no poder volver por la peligrosidad de la cuerda, decidimos pasar acostados por debajo de la ventana. Me pareció como las pelis de ladrones, ahí acostados y arrastrándonos como gusanos. Una vez pasada la ventana fuimos a la puerta enorme del castillo, no sabíamos como abrirla, y decidimos dar una vuelta por ver si podíamos saltar algún muro no muy alto, pero nada. Todo estaba muy alto. Y seguimos intentando abrir la puerta. Al final, no sé cómo mi amigo pudo abrirla y pudimos salir de aquel castillo que por un momento nos pareció una cárcel. Y nada, con eso cuento una de mis tantas experiencias de niñez.

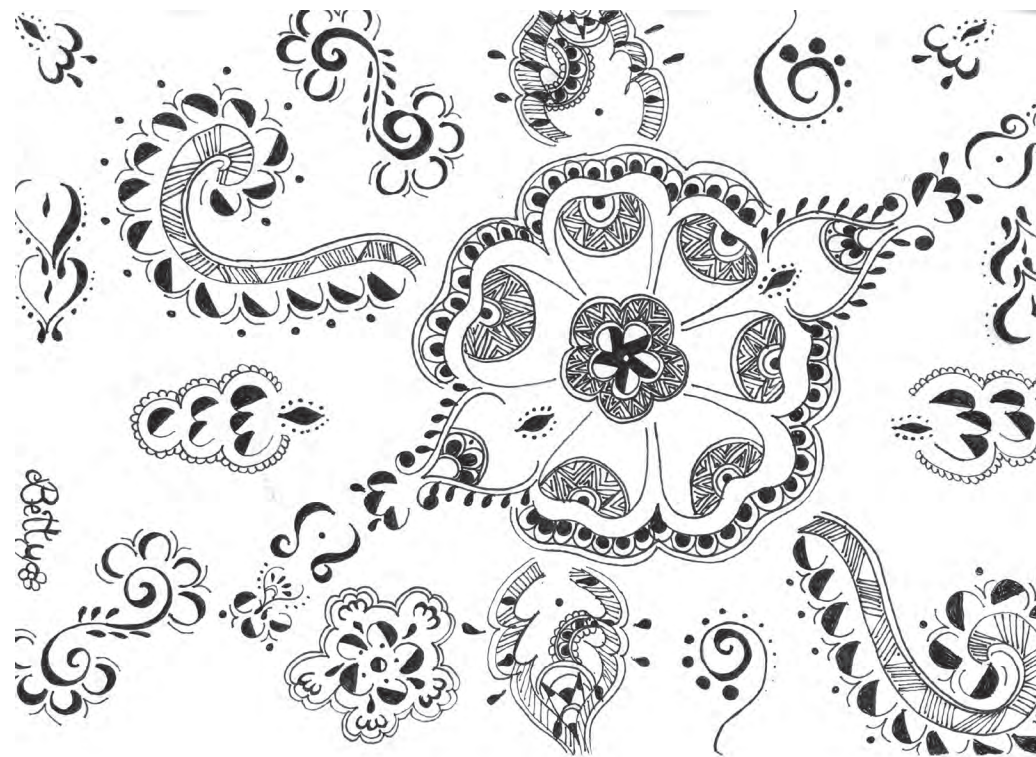

Recuerdos.

Tere Jordá Sabater. Alfa 1

Mi padre era labrador, cuando llovía ya no teníamos para comer. Menos mal que mi madre era una mujer muy trabajadora y muy apañada. Era "pantalonera", cosía para darnos de comer a mis dos hermanos y a mí. Cosía para Gilberto (que era sastre), todos los días confeccionaba dos pantalones, los hacía a mano y a máquina de coser. Los pantalones se los traían a casa. Cuando estaban hechos, yo los llevaba a la sastrería, que estaba en la Calle Moncada. Entonces el sastre me los pagaba a mí. También tejía malla. Para hacerla primero ponía el hilo en una silla y así realizaba la red. Después, la sacaba de la silla y las ponía en un telar. Luego bordaba la malla a mano con una aguja especial.

En fin, mi madre era muy activa para todo.

El coneixement des de la pràctica i una proposta de mètode de sistematització d'experiències (II part)

Maria Mercedes BARNECHEA GARCÍA

Maria de la Luz MORGAN TIRADO

Capítol 3. Proposta de mètode de sistematització.

3.1. Com concebem el mètode

La sistematització, com a forma de produir coneixements sobre una experiència viscuda a partir de l'execució d'un projecte d'intervenció en la realitat amb objectius de canvi, requereix que quins l'empreguen compten amb una orientació -un mètode- que facilite i done rigor al procés d'extreure i ordenar els aprenentatges obtinguts en la pràctica.

No obstant, no concebem al mètode com una successió de procediments que han de ser aplicats mecànicament, sinó com directrius que busquen orientar el raonament dels/de les sistematitzadors/es durant el procés de sistematització. L'esforç de produir coneixements sobre l'experiència requereix, sobretot, d'una actitud crítica i reflexiva en relació amb la pràctica i també al mètode mateix; la creativitat juga un rol summament important en aquest procés.

D'altra banda, tot mètode s'ha d'adaptar a les característiques pròpies de l'experiència que se sistematitzarà, així com també a les de les persones que estan desenvolupant el procés. No és el mateix sistematitzar un projecte educatiu amb xiquets i xiquetes que un procés d'introducció de noves tecnologies agrícoles, per exemple. Els processos de reflexió que desenvolupen persones formades en ciències socials tampoc són iguals als que caracteritzen a professionals tècnics/es.

Per tant, tot mètode ha de ser assumit amb flexibilitat, entenent-lo com orientacions que ajuden a transitar pel procés de sistematització i no com un "receptari" a ser seguit de manera exacta.

Això és especialment important si considerem la potencialitat formativa del procés de sistematització mateix. Els/les "professionals de l'acció" que reflexionen sobre la seua experiència i extreuen d'ella i de si mateixos/es els aprenentatges que van obtenir vivint-la, no només són capaços de comunicar sinó que enriqueixen la seua pròpia acció, a partir de fer conscients els coneixements que contribuiran a fer-la més eficaç. Així mateix, l'exercici de sistematitzar exigeix a les persones involucrades realitzar processos d'anàlisi i interpretació, incentiva

que recorden i actualitzen enfocaments teòrics i metodològics, que estableixen relacions entre els esdeveniments del context i el que va passar en l'experiència.

En ser realitzada de manera col·lectiva, la sistematització enforteix als equips que desenvolupen les intervencions, motivant-los a generar espais de diàleg, de crítica i autocrítica i de reflexió teòrica que en general no formen part dels estils de treball institucionals. Això els ajuda a superar l'activisme propi del treball quotidià i a generar propostes institucionals coherents i cohesionades. Alhora, un equip que és capaç de comunicar ordenadament els aprenentatges obtinguts en l'experiència eleva la seua autoestima i guanya nous espais tant dins dels organismes en què es desenvolupa com amb l'exterior (institucions similars i fins i tot l'acadèmia).

3.2. Què se sistematitza

Ja es va indicar en els capítols anteriors que l'objecte de coneixement de la sistematització és *l'experiència*, entesa com allò que succeeix a partir de l'execució d'un *projecte* d'intervenció. En conseqüència, és important distingir amb claredat aquests dos elements.

El projecte expressa una proposta -o aposta- que busca aconseguir determinats canvis; defineix objectius que donen compte d'allò que s'espera assolir a partir de la posada en pràctica d'estratègies predefinides. La seua execució, però, mai coincideix totalment amb allò que preveu: es generen processos nous que són resultat de les interaccions entre tots/es els/les actors/es involucrats/es -que poden tenir interessos diversos i fins i tot contraposats- i, alhora, de l'adaptació de la proposta inicial als canvis en el context. Aquest procés inèdit és allò que anomenem *experiència*, i entendre com es va desenvolupar i per què d'aquesta manera serà l'interès principal de la sistematització.

3.3. Condicions que es requereix per sistematitzar

Una sistematització d'experiències reeixida necessita que es generen determinades condicions que, no obstant, no han de ser enteses com un requisit previ. Més bé es tracta que, en el procés mateix, les vaja construint a partir de la percepció de les necessitats que van sorgint mentre es va sistematitzant i que facilitaran esforços posteriors.

Aquestes condicions haurien de desenvolupar-se en tres camps:

a) En la institució.

Allò més important és que els/les directius/es es comprometen amb la idea d'incorporar a la sistematització com a part del treball de conjunt, generant condicions i invertint els recursos necessaris per a construir una institució que aprèn de la seua experiència. Cal, igualment, que assumisca una concepció del treball de promoció com un esforç teoricopràctic i no únicament com "treball de camp". Això s'hauria de traduir principalment en suport als equips per tal que desenvolupen el procés: temps, accés a informació i bibliografia, vincles amb els que vénen investigant o reflexionant sobre els temes que es desenvolupen.

b) En el projecte.

La sistematització es facilita quan els projectes han estat formulats de manera rigorosa, és a dir, se sustenten en un diagnòstic, formulen objectius clars i compten amb estratègies i mètodes basats en enfocaments d'intervenció explícits. Igualment, quan la seua execució s'ha desenvolupat dins de certa "normalitat", és a dir, sense interrupcions importants o canvis radicals en els equips. Un registre el més pressionat possible del desenvolupament del projecte també facilita la sistematització.

És desitjable que la sistematització siga assumida com a part natural del desenvolupament del projecte, igual que el diagnòstic previ i l'avaluació. Això donaria lloc a que se la planifiqués des del disseny mateix, adaptant els instruments de registre per incloure el rescat dels processos i d'aspectes subjectius, i obrint espais de reflexió sobre la pràctica que seran després de gran utilitat.

c) En l'equip.

És molt important que durant el procés de sistematització es combinen adequadament treball individual i col·lectiu. Si bé és convenient assignar a una

persona la responsabilitat principal, això no hauria de traduir-se en que els/les altres es desentenguen del procés.

En sistematització el recurs crític és el temps per realitzar-la. Per això requereix una planificació i una organització del treball, de manera que tots/es puguin assumir determinades responsabilitats i participar en la reflexió.

Les condicions més importants per poder sistematitzar, però, són subjectives o actitudinals. La principal és que l'equip, o si més no algunes de les persones que la integren, desenvolupen una curiositat, perceben que necessiten conèixer alguna cosa sobre la seua experiència sense la qual cosa no quedaran tranquils/es per continuar amb el seu treball. Són importants, igualment, l'interès i voluntat de l'equip per reflexionar sobre la seua experiència, l'aprenentatge de la crítica i autocrítica, la recerca d'explicacions més enllà d'allò que és evident. Si aquestes actituds no es desenvolupen, el més probable és que el procés culmine simplement repetint allò que ja es sabut, sense haver aconseguit nous coneixements.

3.4. Els moments del procés de sistematització

Com ja es va indicar, aquest mètode de sistematització no consisteix en una successió de procediments sinó en directrius orientadors del procés de reflexió crítica sobre l'experiència. En aquest sentit, els moments que a continuació es presenten no haurien de ser assumits de manera rígida; ja que els processos de coneixement no són lineals, caldrà anar i tornar d'un a un altre, redefinir continguts, discutir una i altra vegada.

A continuació presentem cada un d'aquests moments, incloent algunes guies que serviran de suport per a transitar-los i exemples que contribuiran a mostrar les diverses formes que poden assumir.

3.4.1. Disseny del pla de sistematització

Abans d'iniciar una sistematització cal que totes les persones involucrades definisquen, de manera col·lectiva, allò que van a fer i allò que esperen aconseguir amb això. Es tracta d'un moment altament reflexiu, en què s'ha de prendre una sèrie de decisions, optant -i negociant- entre diverses alternatives possibles. La finalitat d'aquest moment és arribar a acords sobre els continguts centrals de la proposta de sistematització: *l'experiència* que es delimitarà com a objecte de coneixement, *els objectius* que s'espera assolir, *els eixos* que orientaran el procés de reflexió i la manera en què es desenvoluparà, incloent-hi un pla de treball i cronograma.

Com al llarg de tot el procés de sistematització, en aquest moment s'articulen la teoria i la pràctica. La delimitació de l'experiència que es va a sistematitzar requereix realitzar un exercici d'abstracció, extraient del conjunt del procés els aspectes o dimensions en què s'enfocarà la reflexió. Això exigeix fer un primer esforç per fer explícits els conceptes, enfocaments i marcs teòrics que sustenten la intervenció.

Igualment, la formulació dels objectius i eixos de sistematització, en la mesura que expressen interessos de coneixement, requereixen explicitar allò que ja es sap, perquè es facen evidents els buits que impulsen a realitzar aquest esforç.

En les decisions i acords haurien de participar, de manera indispensable, l'equip que va executar el projecte i la direcció de la institució. Això és fonamental perquè es generen les condicions necessàries per al desenvolupament de la sistematització, a partir de l'interés i motivació dels/de les futurs/es sistematitzadors i del recolzament institucional.

Si es considera convenient i necessari, es pot convocar a participar en aquestes decisions a la població involucrada. Això depèn de cada cas particular, de manera que no existeixen criteris fixos. Si el projecte ha estat dissenyat i executat de manera participativa, pot ser pertinent convidar a representants de la població a intervenir en el disseny de la sistematització; si no ha estat així, el més probable és que no hi haja condicions per a una aportació substantiva. D'altra

banda, també depèn dels objectius que es busca aconseguir: si s'espera que els aprenentatges beneficïen principalment a la comunitat o organitzacions involucrades, és convenient que intervinguen en les decisions sobre els temes i eixos de la reflexió; en canvi, si es busca assolir un producte destinat principalment a l'acadèmia, és possible que això no resulte tan pertinent o adequat.

Les decisions sobre quina experiència es va a sistematitzar, per què i com depenen unes de les altres, és a dir, la delimitació de l'experiència dependrà dels objectius que s'espera assolir amb la sistematització, i tots dos, del temps i recursos que es disposa per emprendre aquest exercici.

a) *La delimitació de l'experiència a sistematitzar*

És important fer notar que no és indispensable enfocar en tot el que ha passat en el marc del projecte. Ja que *el criteri central és l'interès de coneixement*, hi ha àmplia llibertat per triar l'aspecte o dimensió de l'experiència que es sistematitzarà.

Depenent d'allò que es busca aconseguir mitjançant aquest esforç de reflexió es podria seleccionar qualsevol aspecte o dimensió: el treball amb un sector social (dones, xiquets i xiquetes), una línia d'acció (capacitació, innovació tecnològica), una localitat geogràfica, un període de temps, entre altres possibilitats. Fins i tot és possible enfocar en un període breu o en un procés imprevisit que es va generar a partir d'un projecte, com es veurà en els següents exemples.

Exemple 1.

El projecte d'assistència tècnica a multicomunals (Puno) té com a objectiu aconseguir formes de planificació, avaluació, socialització i sistematització viables i autosostingudes, que recullen les lògiques camperoles i els permeten executar i implementar les seues pròpies decisions, amb la formació de quadres integrals que les conduïsquen.

L'experiència que es va triar sistematitzar va abastar un mes i va incloure les activitats (vacunació i capacitació) desenvolupades per enfrontar una epidèmia de febre aftosa. L'equip sistematitzador va decidir enfocar-se en aquesta experiència per considerar que "ha deixat molts ensenyaments, tant als propis camperols (la importància de revalorar els coneixements andins alhora que s'adopten tecnologies modernes adequades a la seua realitat), com als membres de l'equip d'assistència tècnica (coordinacions estretes amb els dirigents, importància del sondeig, coneixement i respecte de la lògica camperola)".

Font: Pinazo, Amadeo i Flores, René: "Las posibilidades y limitaciones de la asistencia técnica-pedagógica a la zona aymara. Situación de emergencia, caso fiebre aftosa". Servicios Integrales para el Desarrollo Rural, Puno, 1995.

Exemple 2.

El projecte treballa amb xiquets/es i té com a objectius disminuir la taxa de mortalitat infantil (control de pes i talla i menjador) i elevar els seus nivells de socialització mitjançant suport escolar i activitats de recreació.

L'experiència que es va triar sistematitzar es va enfocar en el treball amb xiquets/es de carrer, que no havien estat considerats com a grup objectiu en el projecte i amb els quals es va desenvolupar intervencions no previstes i que van ser dissenyades sobre la marxa, moltes vegades de manera intuïtiva. L'equip es va decidir enfocar en aquesta dimensió perquè, tot i haver aconseguit canvis en els/les xiquets/es, “no estava prou clar què havia estat allò més ‘eficient’ ni per què”.

Font: Aranibar, Bertha i Girgi, Stefano: “Sistematización de una experiencia con niños de la calle”. En CELATS, Curso de educación a distancia “Trabajo social y educación popular con niños”, Módulo V: Sistematización de experiencias de trabajo con niños, Lima, 1992, pàg. 132 a 145.

Un altre element important a tenir en compte és que no és indispensable sistematitzar una experiència reeixida. De vegades es pot extreure coneixements rics i útils a partir de fracassos, que a més serviran per advertir a altres per tal que no cometin els mateixos errors. El següent exemple adonada d'això.

Exemple 3.

Es va triar sistematitzar una experiència que es va sustentar en la hipòtesi que la constitució de microempreses com a persones jurídiques és un pas necessari per tal que s'incorporen amb tots els seus drets al mercat i competisquen en igualtat de condicions amb empreses de major grandària. En no aconseguir-se l'objectiu, l'equip va decidir sistematitzar per “comprendre les raons per les quals les empreses que van participar en l'experiència no van adoptar la personeria jurídica”.

Font: Riquelme, I., Rodríguez, M. i Takayama, C.: “Por ahora no, gracias... Formalización de microempresas como personas jurídicas: ¿Requisito indispensable para su desarrollo?”. A: FIG-ACDI: “La estrategia del caracol. Las mujeres hacen empresas con su casa a cuestas”, Lima, 1999, pàg. 13 a 45.

S'ha de considerar que, mentre més àmplia siga l'experiència que es decideix sistematitzar, hi haurà menys possibilitats d'aprofundir en l'anàlisi sobre el que hi va succeir. Però, un cop més, depèn d'allò que s'espere aconseguir mitjançant aquest esforç: tenir una àmplia mirada al conjunt o comprendre algun aspecte específic. Cada decisió té les seues conseqüències i és important conèixer-les i acceptar-les: Si es tria sistematitzar una experiència molt àmplia, no es percebran molts detalls, i si es tria un aspecte molt específic, no tindrà la mirada

del conjunt. Cap de les opcions és adequada o inadequada, depèn del sentit i objectius de cada sistematització particular.

b) Els objectius de la sistematització:

Per formular-los s'ha de pensar fonamentalment en els coneixements que s'espera obtenir mitjançant ella, ja que els objectius d'una veritable sistematització són sempre *objectius de coneixement*. Si allò que es requereix és únicament donar compte d'allò que ha passat, serà suficient amb l'elaboració d'un bon informe. L'important serà aleshores tenir clar, des de l'inici, el tipus de procés de reflexió que es va a desenvolupar i, per tant, el tipus de document final que s'espera produir.

A continuació es presenten alguns exemples d'objectius de sistematització:

Exemple 1.

“Conèixer els factors involucrats en l'experiència d'implantació de quotes en allò que fa a la relació de les dones amb l'exercici del poder en els espais sindicals”.

Font: Central Única de Trabajadores de Paraíba - CUT/PB: “Empoderamento das mulheres: uma ação além das cotas”. Plan de Sistematización, Brasil, 2002.

Exemple 2.

“Identificar les condicions per a l'articulació dels xicotets productors al mercat, a partir dels errors, limitacions i aprenentatges de l'experiència viscuda”.

Font: PyMAGROS: “Aspectos claves para la gestión y sostenibilidad de las organizaciones de pequeños agricultores”. Plan de sistematización, Lima, 2005.

c) L'eix orientador de la sistematització:

Reforçant la idea que es tracta d'un procés de producció de coneixements, es proposa que es plantege una pregunta que expresse allò que es vol saber sobre l'experiència i que és la força principal que motiva sistematitzar-la. Formular aquesta pregunta és clau, ja que és allò que li donarà sentit i organitzarà el procés de reflexió.

Per facilitar la formulació de la pregunta eix convé començar identificant el o els temes d'interés que motiven la sistematització (per exemple, la participació de la comunitat, l'adopció de determinades tecnologies, les metodologies utilitzades). Posteriorment es definirà el més precisament possible allò que es vol saber sobre aquest tema.

És molt important que hi haja acord sobre la pregunta entre tots/es els/les involucrats/es en la sistematització, la qual cosa requereix que es desenvolupen amplis processos de discussió i de negociació que porten a optar entre les diverses alternatives possibles. És ara que els elements subjectius i actitudinals juguen un rol central, ja que allò que importa és que tots/es compartisquen l'interés en respondre aquesta pregunta, el desig de produir aquests coneixements, la voluntat de revisar l'experiència rigorosa i críticament. Alguns exemples de preguntes de sistematització són els següents:

Exemple 1.

“Quins canvis s’han de produir en els/les operadors/es municipals per aconseguir canvis institucionals sostenibles en la promoció de l’equitat de gènere?”

Font: CESIP: “Mujeres y varones en el gobierno local: enriqueciendo la gestión local desde la equidad de género”. Plan de sistematización, Lima, 2001.

Exemple 2.

“Quins van ser els mecanismes que, mitjançant de les assessories, van afavorir canvis d’actituds referits a l’exercici de l’autoritat tant de la microempresària com d’altres membres de la família?”

Font: CESIP: “Paradojas y dilemas de la mujer empresaria ante la autoridad familiar”. Plan de sistematización, Lima, 1999.

Una de les funcions de la pregunta eix és que ajuda a precisar el tipus de coneixement que es vol produir. Moltes vegades les preocupacions o interès de coneixement que expressen els objectius o la pregunta eix fan evident que les reals necessitats o motivacions no apunten cap a una sistematització sinó a avaluar els avenços d’un projecte o realitzar una investigació que ajude a orientar la intervenció. És molt convenient descobrir-ho en aquest moment inicial, per així enfocar els esforços i recursos en allò que realment es necessita i evitar posteriors frustracions al no obtenir el producte esperat.

Orientacions pràctiques

Per facilitar el disseny del pla de sistematització aquest mètode proposa les següents directrius:

a) Ordenament d’allò que va passar durant l’execució del projecte

Es tracta de construir una primera aproximació general a l’experiència que es va desenvolupar a partir del projecte, que facilitarà la delimitació d’allò que es va a sistematitzar. A manera de guia s’està presentant, en la fitxa Núm. 1, un llistat de preguntes que s’haurien de respondre col·lectivament, a partir de les opinions i percepcions de totes les persones que s’ha decidit que participen en aquest moment del procés de sistematització.

Fitxa Núm. 1

Ordenament d’allò que va passar en el projecte

1. On i quan es va executar el projecte?

2. Quins van participar?

Incloent a l’equip, a la població i a altres actors involucrats indirectament (altres institucions, autoritats locals, etc.).

3. Quins objectius buscava obtenir el projecte?

4. Què va succeir realment?

Es tracta de fer un breu relat -no més d’una pàgina- d’allò que va passar, que no siga únicament un recompte de les activitats planificades sinó que done compte de les iniciatives dels/les diversos/es actors/es i també del context en què es va desenvolupar el projecte.

5. Quins van ser els resultats de la intervenció?

Considerant els resultats positius i negatius, esperats i inesperats.

b) Definició dels acords bàsics sobre la sistematització

A partir d’aquesta primera aproximació a l’experiència, es passa a prendre les decisions fonamentals per a la sistematització:

- *quina experiència es va a sistematitzar?*, tot allò que ha passat?, un aspecte o dimensió?, quin?;
- *per què es va a sistematitzar aquesta experiència?*, a qui s’espera que li siga d’utilitat?;
- *quina serà la pregunta eix que orientarà la sistematització?*;
- *com es va a desenvolupar?*: això inclou la definició del mètode que es va a usar, la identificació de les activitats que es realitzaran i els seus respectius/es responsables, i l’elaboració d’un cronograma.

Com ja es va indicar, cadascuna d’aquestes decisions està relacionada i depèn de les altres, per la qual cosa cal anar avançant i retrocedint fins que s’haja arribat a acords coherents entre si.

La fitxa Núm. 2 (que estem presentant amb continguts, a manera d'exemple) ajuda a revisar que existisca consistència interna en les decisions, és a dir, verificar si la sistematització de l'experiència escollida permetrà aconseguir l'objectiu plantejat i si s'estima que les respostes a la pregunta eix són presents en aquesta experiència.

Fitxa Núm. 2

Quadre de consistència del pla de sistematització

Nom: Propostes de les dones per a una gestió municipal amb equitat

Quina experiència

Per què

(Objectiu)

Pregunta

eix

Procés de participació ciutadana de les dones per incorporar propostes en la gestió local del desenvolupament en els districtes de... entre maig i desembre del 2001.

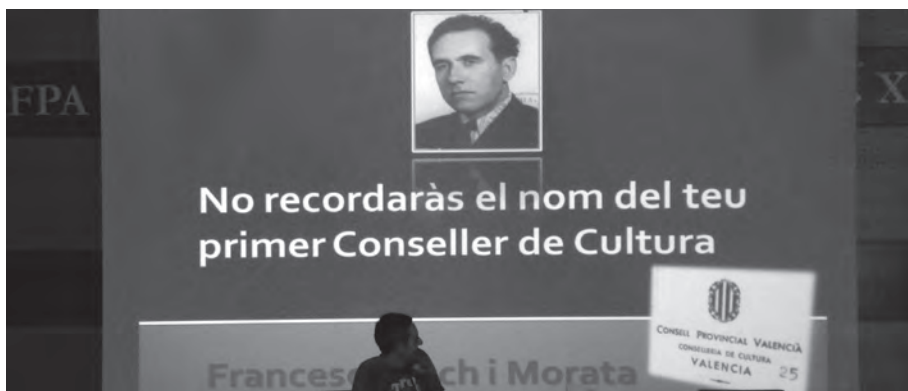
Comprendre les condicions locals que incideixen en els processos d'enfortiment de la participació ciutadana i l'equitat en la gestió del desenvolupament.

De quina manera la intervenció del projecte, les característiques de les participants, el context local i el tipus de relació entre la població i la municipalitat, han incidit en la major participació ciutadana de les dones i en la seua capacitat d'influir en les polítiques de desenvolupament amb equitat de gènere?

Font: CEDISA: Plan de sistematización, Tarapoto, 2002.

c) Redacció del pla de sistematització

Una vegada que s'ha arribat a acords amb participació de totes les persones involucrades en el procés, convé posar-los "en blanc i negre" perquè servisquen de referent i de planificació del procés. A la fitxa Núm. 3 es suggereix un esquema que es podria utilitzar per a això.

Fitxa Núm. 3

Esquema del pla de sistematització

Justificació

I.1. Identificació del *projecte* que va donar origen a l'experiència: nom, institució, data d'inici i finalització, on i amb qui es desenvolupa, objectius esperats, principals resultats obtinguts.

I.2. Identificació de l'*experiència* que es va a sistematitzar: si s'ha delimitat un aspecte o dimensió, se'l situa en el temps i l'espai, es precisen els actors i es relata breument els fets. Si es va a sistematitzar tota l'experiència, hi haurà prou amb això últim.

I.3. Fonamentació de la importància de sistematitzar aquesta experiència: s'indiquen les raons per les quals s'ha decidit fer-ho.

I.Objectius

II.Pregunta Eix

III.Planificació

IV.1. Passos que se seguirà, a partir del mètode que s'ha decidit fer servir; activitats i responsables de cadascuna.

IV.2. Fonts d'informació.

IV.3. Recursos materials i financers.

IV.4. Terminis i cronograma.

3.4.2. Reconstrucció de l'experiència

Aquest moment del procés de sistematització té la finalitat de convertir l'experiència d'una vivència en un objecte de coneixement. Per això és indispensable objectivar-la, és a dir, extreure-la de la subjectivitat dels seus actors per a posteriorment poder sotmetre-la a l'anàlisi i interpretació que permetran ordenar i fonamentar els nous coneixements obtinguts.

Moltes vegades els equips de sistematització confronten certes dificultats per donar compte de l'experiència viscuda. Això es deu, en gran mesura, que en general s'acostuma elaborar informes d'activitats, quedant els processos complexos que es desenvolupen a partir de l'execució dels projectes en la memòria dispersa dels/de les participants. Reconstruir l'esdevenir de l'experiència, però, és indispensable per poder posteriorment comprendre les raons per les quals va transcórrer d'aquesta manera.

L'experiència es reconstrueix a partir de dues fonts principals: els registres dels fets i la memòria dels/de les participants. Constitueixen registres tota la documentació que s'ha anat produint al llarg de l'execució del projecte: el disseny original -que, com ja es va indicar, expressa els coneixements inicials que es disposava abans de la intervenció- els diversos informes que s'ha anat elaborant; avaluacions si hi va haver, etc. També s'ha de tenir en compte els materials de suport que s'ha

anat produint (fullets, volants, etc.), així com els registres gràfics (fotos, vídeos, etc.). Tota aquesta informació és de gran utilitat per donar-li rigor a la reconstrucció, però també com a ajuda memòria per completar-la amb aspectes subjectius (emocions, impressions, interpretacions) que gairebé mai queden registrats.

En general la documentació oficial del projecte no dóna compte del conjunt dels processos que es van desenvolupar a partir de la seua execució, particularment d'aquells inesperats, en els quals moltes vegades s'enfoca la sistematització per ser els que conciten grans preguntes i necessitat de comprensió. És per això que la memòria dels/de les participants és un complement indispensable per a la reconstrucció de l'experiència. A partir de les versions dels/de les diversos/es actors/es -que depenen de la seua formació, gènere, experiència prèvia i ubicació en el procés- es podrà construir un relat més acabat i complet d'allò que ha succeït realment. No obstant això, cal tenir en compte que la memòria pot ser parcial, interessada, traïdora, i pot tendir més a justificar el fet que a fer una anàlisi crítica. La contrastació amb els registres i la incorporació de les opinions dels/de les diferents participants és clau per contrarestar aquests riscos.

En aquest moment del procés de sistematització és fonamental incorporar el punt de vista de la població amb la qual es va desenvolupar l'experiència. Per a això es poden utilitzar diverses tècniques, depenent del tipus d'interlocutors/es i de la relació establerta prèviament. Podria organitzar-se una reunió o taller per presentar la versió construïda per l'equip i recollir opinions complementàries; realitzar entrevistes a alguns/es informants clau, etc.

Un cop culminada la reconstrucció cal revisar novament el pla de sistematització per assegurar-se que els objectius i pregunta eix plantejats inicialment segueixen vigents. Com que s'està avançant en el procés de conversió de l'experiència en objecte de coneixement, és possible que sorgisca la necessitat de realitzar ajustaments. Això requereix nous processos de discussió, negociació i acords amb els/les altres involucrats/es, fins que tots/es estiguen convençuts/es dels canvis.

Orientacions pràctiques

Un primer element a tenir present és que la reconstrucció de l'experiència és una aportació en el procés de sistematització, pel que no és necessari, en aquest moment, preocupar-se per elaborar una redacció acurada i detallada. D'allò que es tracta és d'ordenar, breu però clarament, allò que ha passat, en la mesura possible utilitzant esquemes detallats, quadres, línies del temps, etc. S'ha

de tenir en compte que, ja que la reconstrucció busca ordenar la informació necessària per a comprendre el procés, s'ha de realitzar amb criteri cronològic, ja que això permetrà després donar una mirada a la història del que va passar.

Un segon element fonamental és no perdre mai de vista que no s'està reconstruint el projecte sinó l'*experiència*, és a dir, el procés real, incloent allò objectiu i allò subjectiu, les iniciatives dels diversos actors -no només de l'equip- i ubicat en un context canviant. Per això resulta convenient tenir sempre present el quadre de consistència de la sistematització (veure fitxa Núm. 2), en què cal l'experiència, els objectius que s'espera assolir i la pregunta eix. L'únic criteri per definir quins continguts formaran part de la reconstrucció i quins no, és que formen part d'aquesta experiència i que ajuden a respondre la pregunta i a assolir els objectius.

En termes concrets, és convenient encarregar a una persona que elabore una primera versió de la reconstrucció, principalment a partir dels registres. Després l'anirà enriquint amb les aportacions dels/de les altres participants. Igualment, és d'utilitat sotmetre la reconstrucció a la revisió de persones que no van participar directament en l'experiència, que ajudaran a detectar buits que de vegades no són visibles per als qui van estar massa a prop.

Pel que fa al context, cal considerar els elements que van afectar a l'experiència com a mínim en tres dimensions: en la institució des de la qual es va desenvolupar el projecte (per exemple, canvis en la conducció, dificultats financeres, etc.), a la zona o territori en què aquest es va executar (per exemple, iniciatives d'organitzacions o institucions, conflictes socials, desastres, etc.), i a nivell nacional (per exemple, polítiques relacionades amb el tema o les persones que van intervenir en l'experiència).

A la fitxa Núm. 4 es presenta un suggeriment de quadre de reconstrucció de l'experiència i del seu context, que podria adaptar-se a cada procés de sistematització particular. Alguns dels elements més importants a tenir en compte, a més del criteri cronològic són, d'una banda, la informació sobre la manera com es va desenvolupar el procés i, d'altra, l'espai per a les preguntes i observacions que van apareixent durant la reconstrucció.

Tota sistematització posa molta atenció en els *com*, ja que aquests ajuden a entendre les raons que expliquen l'esdevenir de l'experiència i, alhora, a analitzar-les i interpretar-les, faciliten trobar els coneixements que aquest itinerari oculta.

L'espai per a preguntes i observacions, d'altra banda, permet que es registren les reflexions que sorgeixen durant la reconstrucció de l'experiència, que seran de gran utilitat més endavant, quan l'equip s'enfoque en l'anàlisi i la interpretació.

3.4.3. Anàlisi i interpretació d'allò que va passar en l'experiència

En aquest moment es privilegia la reflexió sobre l'experiència per extreure d'ella els nous coneixements produïts vivint-la i sistematitzant-la. Les relacions entre la teoria i la pràctica adquireixen particular importància en aquest moment, ja que s'ha d'establir vincles i distingir allò que se sabia inicialment d'allò que es va aprendre en la pràctica. És molt important que s'expliciti clarament els sustents teòrics i enfocaments del projecte inicial (per exemple, el concepte de participació, l'enfocament educatiu, etc.). Aquests conceptes i enfocaments seran confrontats amb allò que realment va passar a l'experiència per a descobrir, darrere de les diferències i de les raons que les expliquen, els nous coneixements implícits en la pràctica.

Aquesta proposta de mètode proposa distingir tres moments principals en l'anàlisi i interpretació de l'experiència:

- Periodització del procés*: per identificar i caracteritzar les etapes per les que va transitar, de manera d'aproximar-se a la seua lògica interna i a la comprensió dels motius pels quals les coses van succeir d'aquesta manera.
- Interrogació al procés*: a partir de l'eix de la sistematització es formulen preguntes a l'experiència i es construeixen col·lectivament les respostes, aprofundint la comprensió del procés.
- Consolidació dels nous coneixements*: finalment, en un esforç de síntesi, s'expliciten els aprenentatges obtinguts, concloent en recomanacions per a l'acció. Moltes vegades la sistematització pot donar lloc a noves preguntes, que poden generar altres iniciatives de producció de coneixements -investigacions, sistematitzacions enfocades en altres temes- com també entrades per a la formulació de polítiques o estratègies més generals a partir dels coneixements obtinguts en la pràctica. Igualment, és possible a partir d'ella introduir elements qüestionaments a enfocaments conceptuals o teòrics, que poden obrir-se al diàleg amb sectors acadèmics.

Orientacions pràctiques

a) *Periodització del procés*

En revisar la reconstrucció de l'experiència moltes vegades es fan evidents les etapes per les quals va transitar. Si és així, aquestes han de ser clarament identificades, assenyalant el seu moment d'inici i acabament, caracteritzant-les i posant-les un

nom que done compte del seu tret més important. És important tenir en compte que es tracta de les etapes *de l'experiència*, no les del projecte. És a dir, per exemple, es podria identificar una primera en què es forma una organització, una segona en què aquesta s'enforteix i consolida i una tercera en què declina i mor. La durada de cada etapa és variable: algunes poden estendre's diversos mesos i altres, algunes setmanes.

A manera d'exemple presentem les etapes que va identificar l'equip en un procés de sistematització:

a. <i>Preparant la terra per a la sembra</i>: que va abastar des de novembre de 1999 a abril de 2000 (4 mesos), en què es van desenvolupar una sèrie de tallers amb representants de les organitzacions per presentar la proposta i generar motivació i participació en la seua execució.   b. <i>Sembra, cura de la sembra</i>: que va abastar entre maig de 2000 i març de 2002 (20 mesos), en què es va promoure l'organització de Secretaries d'Afers de Dones Indígenes en les organitzacions, s'ha capacitat a les dirigents, se les va recolzar en la preparació de propostes i en la seua presentació en els consells municipals.   c. <i>Collint fruits</i>: que dóna compte de la situació final aconseguida i els avenços pel que fa a la participació de les dones en les seues organitzacions i el reconeixement que van assolir en el seu dret a incidir en la planificació i control dels recursos col·lectius.   Font: CINEP: "Incorporación del enfoque de género en organizaciones indígenas del trópico de Cochabamba". Informe de avance, Bolívia, 2003.

b) *Interrogació al procés*

Com ja es va indicar, la principal eina per analitzar i interpretar l'experiència és la formulació de preguntes i la construcció col·lectiva de respostes.

Per iniciar el procés, es recomana que l'equip sistematitzador formule una "pluja de preguntes", que després s'aniran processant i decantant. Les que van aparèixer durant la reconstrucció es recuperen i incorporen a aquest exercici.

Alguns criteris a considerar en processar les preguntes són els següents:

- que s'emmarquen en els objectius i pregunta eix de la sistematització;
- que siguin preguntes de sistematització, és a dir, que busquen comprendre el procés, per què va passar allò que va passar;
- que siguin preguntes d'aquesta sistematització, és a dir, que siga possible trobar les respostes en l'experiència, sense necessitat de realitzar cerques més enllà d'ella, com succeiria amb preguntes d'investigació;
- i encara que sembla evident, que al·ludisquen al que no se sap o no es comprén, i no a respostes que l'equip ja disposa amb certesa.

La formulació de preguntes, una vegada més, és un esforç teòric-pràctic, ja que requereix precisar amb claredat els seus continguts i, en aquesta mesura, els

conceptes i enfocaments teòrics i metodològics que les sustenten. Per exemple, si s'està sistematitzant una experiència des de l'eix de la participació, la interrogació al procés requerirà que se la definisca teòricament però que, alhora, es faci operatiu el concepte d'acord a l'experiència particular: el context i les característiques específiques dels/les actors/es.

Les preguntes sobre aspectes conceptuals són d'especial utilitat per confrontar els coneixements inicials amb els obtinguts en l'experiència. La resposta a aquest tipus de preguntes ajuda no només a respondre les altres sinó també a formular noves.

A continuació presentem un exemple dels qüestionaments que es formularen en un procés de sistematització referit a la posada en pràctica d'un programa de capacitació de xicotets productors que buscava millorar la seua articulació al mercat:

1. Sobre els continguts tècnics del programa: quines i de quina manera contribuïren a millorar: la gestió productiva, la capacitat d'organització, l'articulació dels productors al mercat i la construcció de confiança entre els participants; els canvis que farien als continguts a partir de l'experiència.
2. Sobre les metodologies i modalitats d'intervenció emprades: aquelles que facilitaren els aprenentatges, la seua adequació als tipus de participants, les seues limitacions, els canvis que introduïren a partir de l'experiència en metodologies, modalitats, horaris.
3. Sobre les característiques dels participants:
 - a) Productores: com van influir diversos factors (edat, sexe, nivell educatiu, idioma, característiques culturals, disponibilitat de recursos) en el procés d'aprenentatge i en la millor articulació al mercat.
 - b) Equip: com van influir diverses característiques (experiència en els temes tractats, recursos pedagògics, idioma, estil de tracte i relació) en l'aprenentatge dels productors; què capacitació hagueren requerit els tècnics de camp abans i durant l'execució del programa.
 - c) Institucions: els rols jugats per les institucions participants i la manera com van influir en l'aprenentatge dels productors, la seua millor gestió productiva i organitzativa i la seua articulació al mercat; què rols es proposa assignar-los a futur en programes similars.
4. Referides a conclusions:
 - a) Raons dels resultats diferents en les dues zones en què es va executar el programa.
 - b) Ajustaments que s'hauria de fer a futur (continguts i mètodes).
 - c) Condicions bàsiques necessàries per a programes similars, en l'entorn (geogràfic, de disponibilitat de recursos, econòmic, de polítiques) i actors (productors, equip, institucions).

Font: PyMAGROS: "El desarrollo de los aprendizajes de los productores y su relación con el manejo empresarial del negocio agrícola para una mejor articulación al mercado". Informe de avance, Lima, 2006.

És important que l'equip estiga satisfet amb les preguntes que ha formulat i que senta que les respostes li permetran obtenir els coneixements que van motivar a sistematitzar l'experiència. Però al mateix temps, que assumisca que no és possible assolir totes les respostes i satisfer totes les inquietuds en un sol procés de sistematització: emmarcar-se en la pregunta eix i assumir la delimitació que s'hi ha establert és clau per evitar la dispersió i el risc d'una sistematització interminable.

Les respostes a les preguntes es construeixen mitjançant processos de debat i reflexió entre tots/es els involucrats/es en la sistematització, incloent la població interlocutora, el punt de vista és fonamental rescatar. En aquests debats conflueixen la reconstrucció de l'experiència i el seu context, els supòsits teòrics conceptuals i enfocaments, i la informació nova que es considere necessari buscar.

S'ha de tenir en compte que els moments de formular preguntes, construir respostes i relacionar-se amb la teoria i enfocaments es van articulant permanentment. Si bé es comença amb preguntes, moltes vegades les respostes donen lloc a noves interrogants que, un cop revisades a la llum dels criteris esmentats més amunt, són incorporades a l'exercici de reflexió. És fonamental igualment l'actitud crítica permanent, per no acontentar-se amb les primeres respostes i seguir qüestionant fins que l'equip estiga convençut que va arribar a coneixements nous, que no eren conscients per ells/es abans d'iniciar la sistematització.

c) Consolidació dels nous coneixements:

El punt d'arribada del moment d'anàlisi i interpretació és la resposta a la pregunta eix de la sistematització, que dona compte dels nous coneixements adquirits durant el procés. Aquesta resposta dona compte d'allò que es volia saber i que va motivar la sistematització, explicant el sentit que s'ha descobert en l'experiència i que explica el seu itinerari i evolució.

Com que el retorn a la pràctica és el sentit últim de tota sistematització, encara que s'haja posat l'èmfasi en la discussió i reelaboració d'enfocaments teòrics, les conclusions haurien d'incloure sempre orientacions per a noves accions. Gran part del valor d'aquest esforç és a les seues potencialitats d'acumular coneixements sorgits de la pràctica i útils per a ella, que permeten a altres treballar en millors condicions, des dels aprenentatges obtinguts.

3.4.4. Comunicació dels resultats de la sistematització

El sentit d'aquest moment final del procés de sistematització és donar compte dels seus resultats, traduint-los en un document que servisca per a co-

municar els aprenentatges obtinguts i per orientar noves accions. L'element central és ara la *comunicació*: el repte consisteix a permetre que altres persones, que no van viure l'experiència, comprenguen la seua lògica, allò que allà va succeir i, especialment, aprofiten els coneixements produïts en ella.

A partir d'aquest document (que pot ser de caràcter intern) es podrà elaborar després diversos productes per a ser difosos, el format, continguts i estil dependran dels públics als que estan dirigits.

És molt important que el producte de la sistematització resulte atractiu i inspirador per als seus destinataris/es. Per això, els aprenentatges assolits haurien d'estar suficientment fonamentats en l'experiència que va permetre assolir-los, de manera de fer-los comprensibles i motivar la seua aplicació i posada a prova en noves intervencions. La claredat i ordre en l'exposició de les idees també aporten en aquest sentit, així com la brevetat suficient -sense caure en l'extrem d'un llistat d'aprenentatges- que assegurarà que una major quantitat de persones llegisquen el document.

És fonamental no acontentar-se amb la publicació del document, sinó preveure iniciatives dirigides a la difusió del o dels productes de la sistematització. Especial interès s'hauria de posar en l'organització d'amplis espais de debat d'aquestes idees, per així promoure, d'una banda, la seua apropiació per part dels seus destinataris/es i d'un altre, que siguen preses en compte entre d'altres sectors, com ara, l'acadèmia, els espais en que es prenen decisions polítiques, etc.

Orientacions pràctiques

Una primera tasca a emprendre, un cop identificat el públic destinatari del producte, és definir col·lectivament els continguts que es vol comunicar, posant èmfasi en els coneixements i aprenentatges obtinguts més que el simple relat de l'experiència. A partir d'això es podrà construir un esquema de redacció que done un ordre i seqüència als continguts.

A continuació es presenta, com a exemple, l'esquema d'un informe de sistematització.

Introducció

1. Aspectes generals

- 1.1. Marc institucional
- 1.2. El projecte "Escola jove per al desenvolupament amb equitat"
- 1.3. Els actors del projecte
 - 1.3.1. Context on es va realitzar l'experiència
 - 1.3.2. Caracterització dels actors del projecte
- 1.4. El projecte de sistematització

2. El procés d'adequació de l'estratègia

- 2.1. La proposta inicial: "l'escola jove"
- 2.2. Aportacions de l'enfocament de gènere que van modificar la proposta inicial
- 2.3. Troballes identificats des de l'enfocament de gènere
- 2.4. Ajustant l'estratègia de "l'escola jove" amb l'enfocament de gènere

3. El desenvolupament de l'experiència

- 3.1. Primera etapa: incorporant la diversitat
- 3.2. Segona etapa: ampliant les expectatives d'accés al poder
- 3.3. Tercera etapa: les dones accedeixen a la presa de decisions i a l'ús i control de recursos en el disseny i gestió de projectes de desenvolupament local

4. Lliçons apreses

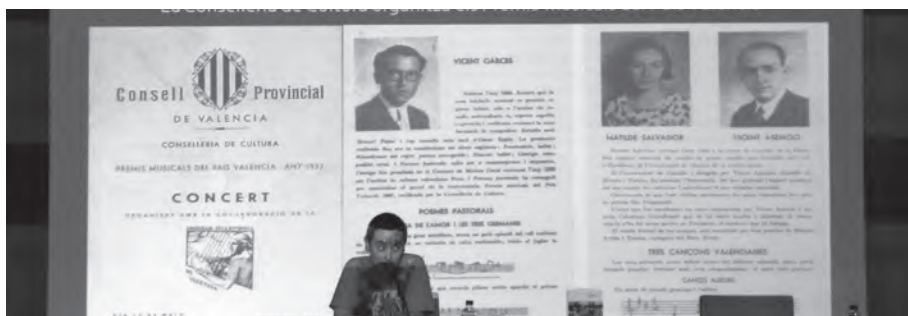
Font: IES: "¿Podemos hacerlo juntos? Sistematización de una experiencia con mujeres y varones de grupos juveniles" ". Lima, 2003.

És convenient lliurar a una persona la responsabilitat de redactar una primera versió del document, que després serà revisat i enriquit per tots/es els/les participants en el procés de sistematització, incloent a la institució i a la població (si s'ho considera pertinent). Una revisió per persones externes també pot contribuir a la claredat i qualitat del text.

Capítol 4. Reflexions finals sobre els desafiaments pendents

Ja fa més de 10 anys, Diego Palma (92:32-33) es preguntava per què no es feien més sistematitzacions si cada vegada més persones estaven convençudes que aquestes es constituïen en una necessitat per millorar les intervencions en el camp de l'educació popular i la promoció del desenvolupament. L'atribuïa principalment a problemes metodològics -les polèmiques sobre això i l'excessiva rigidesa d'algunes propostes haurien confós i paralytat als i les potencials sistematitzadors/es- així com a les dificultats d'articular la teoria amb la pràctica.

Malgrat el temps transcorregut, pensem que les opinions de Palma segueixen vigents. Aquest treball és un esforç per contribuir a superar alguns dels pro-

bles que han travat la generalització de la sistematització d'experiències. Com es va indicar en la introducció, la reflexió sobre el tema és producte d'anys de treball i s'ha nodrit de la reflexió compartida amb una diversitat de persones que es troben impulsant la reflexió sobre la pràctica a Amèrica Llatina i dels aprenentatges obtinguts en l'assessoria a múltiples processos de sistematització desenvolupats per professionals de l'acció. Tots dos processos ens han permès reflexionar sobre les formes més adequades de dur endavant, convertir aquestes reflexions en propostes metodològiques, validar i anar reformulant-les contínuament.

Evidentment, no aspirem a haver assolit totes les respostes ni resolt tots els problemes que dificulten la sistematització. Són molts encara els desafiaments que s'obrin a aquesta pràctica, que només té poc més de quaranta anys de vida, temps breu en comparació amb altres disciplines.

Ens limitarem, en aquest capítol final, a llistar alguns dels desafiaments que considerem més importants.

En un pla més ampli, el principal repte és vincular les aportacions produïdes des de la sistematització d'experiències amb la reflexió sobre els enfocaments de desenvolupament i sobre la promoció del mateix, especialment aquells que busquen l'empoderament dels/de les actors/es socials i l'increment de les seues capacitats. Els coneixements produïts a partir de les experiències, amb tota la riquesa que aporten sobre la manera específica d'intervenir en realitats i amb actors/es diversos/es, poden oferir importants contribucions que permeten superar els estils uniformes, centralitzats i directius que encara prevalen en moltes institucions.

Encara en aquest nivell ampli, un altre desafiament és el de l'articulació entre la sistematització i la incidència en polítiques públiques. Són principalment dues les fortaleces que les experiències sistematitzades aporten en aquest pla: d'una banda, la generació de propostes validades, que poden ser descrites i explicades de manera solvent, i de l'altra, el coneixement sobre els processos socials, polítics i fins i tot psicològics que fan viable o inviable la implementació de les polítiques, més enllà de la seua qualitat tècnica.

A nivell de les institucions que desenvolupen projectes de promoció del desenvolupament el principal repte de la sistematització és propiciar que aquestes es convertisquen en organitzacions que aprenen de la seua experiència, millorant així el seu acompliment i les seues capacitats de produir, gestionar, difondre i acumular coneixements a partir de les seues pròpies pràctiques. Això requereix

que les institucions s'apropen i s'adopten a la sistematització, realitzant ajustaments en el seu disseny organitzacional i en les seues formes de lideratge que generen condicions propícies per dur-la a terme.

En un pla acadèmic, afrontem el repte d'establir diàlegs amb reflexions que es desenvolupen últimament, particularment aquelles referides a la gestió del coneixement i la metodologia de moments crítics⁶. Igualment, amb disciplines afins, com la investigació educativa, la investigació-acció i, en general, les formes de recerca i d'avaluació qualitatives.

Finalment, a un nivell metodològic i operatiu, hi ha múltiples reptes que es podrien sintetitzar en la necessitat de continuar validant i millorant la proposta, a partir de la posada en pràctica. No considerem que el mètode aquí presentat constituïska el punt d'arribada definitiu, sinó un avanç més en el camí de definir directrius orientadors que facen cada vegada més senzill sistematitzar les experiències, sense per això perdre rigor ni descuidar la seua caràcter d'activitat de producció de coneixements. Les complexitats epistemològiques -derivades de les característiques pròpies de la sistematització que es van presentar en el capítol 2- fan que la tasca no siga senzilla, però considerem que estem en bon camí i que cal seguir transitar, en permanent diàleg amb les aportacions teòrics i amb la pràctica mateixa de sistematitzar.

⁶ Metodologia desenvolupada en el Center for Reflexive Community Practice de l'Institut Tecnològic de Massachusetts - MIT.

externalSwf-00

http://www.boschimorata.org/#/externalSwf-00

Google

CPPIA FRANCESC BOSCH I MORATA

apren

o g o a

Associació de Persones Adultes Participants CPPIA FRANCESC BOSCH I MORATA

L'Ullal Edicions

Home Qui som Programes i projectes apren Activitats APAP L'Ullal Edicions Enllaços

Francesc Bosch i Morata

▶ Francesc Bosch i Morata (Xàtiva 1902 - Mexicali [Mèxic] 1950) fou metge, mestre, polític i conseller valencià. Fou un dels principals dirigents de l'Agrupació Valencianista Republicana primer, i del Partit Valencianista d'Esquerra el 1935. Durant la guerra civil espanyola fou representant d'aquest partit com a Conseller de Sanitat del Comitè Executiu Popular de València l'agost del 1936, i posteriorment del Consell Provincial de València, organisme que aleshores substituïa l'antiga diputació.

Fou nomenat Conseller de Cultura el 7 de gener de 1937 des d'on dugué a terme, d'acord amb la legalitat republicana, una important tasca cultural: animà cursos de llengua, creà els Premis literaris i musicals del País Valencià i impulsà decidivament la creació de l'Institut d'Estudis Valencians, fundat el 9 de febrer des del 1937, dins del qual s'integrava, entre altres, la Biblioteca del País Valencià, considerada com a biblioteca nacional valenciana en el propi Decret de creació.

Copyright 2008 APAP Bosch i Morata

www.boschimorata.org

l'ullal 11

tercera època

revista del cpfpa
francesc bosch i morata
xàtiva
juny 2010